

CONCETTA LA MAZZA

Depas ble lesiel

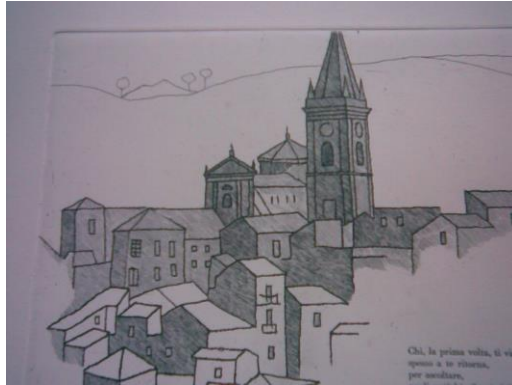

Biografi

Konsteta La Mazza finn ne dan Novara di Sisil an 1936, premie-ne Domeniro La Mazza ek Teresa Kurenti. An 1950, apre enn peryod kot li finn sufer, li finn ariv kot matant maternel, li finn ariv kot so bann paran dan Domodosola, kot li ankor pe viv ansam avek so mari Guusepp. Li ena trwa zanfan: Armando, Lisiano ek Daniela. Resaman dan so lespri dezir ekrazan pou rapel so lanfans Novarez e ala li akousman sa lepok intim, personel, me ranpli ar anekdot ek referans a lanvironnman sa lepok la finn insinize: pei, lakanpagn, lakanpagn, labitid, labitid, bann tradision sa teritwar-la dan bann lane kot ena dan Deziem Lager Mondial.

Lenerzi primordial pou ekrir

Ti-konset la li konfie ar bann tonton e li oblize viv dan Kasstran dan enn sat lwin ar pei ek bann konpagnon dan Kasstran. Kumsa li vwayaz so personelman atraver Krisis dan soliter dan bann lane dir lager ant lafaminn, lignorans letan, siperstisyon ek move tretman. Apre lager la emigrasion inevitab ek koumansman, natirelman difisil, dan Lenor.

Tousala rakonte atraver regar enn tifi ki revizit bann faz enn dimounn dan memwar e ki avek enn frazilite etonan ek enn difil mins ironi donn nou plezir lir - anfin - enn zistwar anblematic nou kominote familial, ki kapav eksitan nou profondeman ek sa li pou sakenn parmi nou.

Dan sa ti roman par Koncetta La Mazza la, lekritir la sibverti sak reg e li retourn dan bann premie lane, li lib depi ninport ki skematism formel, motive par enn vitalite intern arkana, vinn enn larivier anplen ki deborde, se lapli toransiel lam.

Bann sif bann tonton, Antoni ek Michele, zot memorab, parey kouma zimaz Novara kouma zenere, anvlope ek dou kouma dir ek dir res inoubliyab.

Anfin, pasaz difisil pou adolesans kan seki paab arive, me ti konsep-la pa abandonn sor trazik, gras a so kouraz ek lespwar inkrib dan lavenir, gras a so lizie ki zot finn kapav gete... andeor ble lesiel!

NINO BELVEDERE

“Kalver finn koumanse pou mwa. Ti sirman enn zour torid, lete 1938 ti koumanse, mo ti ena de-z-an e mo matant ti vinn pran mwa. Dan enn sak latwal li ti met enn blouz ek de per kalson, lerala ignor tou seki mo ti kit mo lakaz. Mo ti telman tipti ki mo pa ti kapav realize ki mo Via Cricis ti pou koumanse sa zour la.”

Depas ble lesiel

Sapit Primo - Lakaz paternel

Aster li enn vie rwinn ki pa abite, etofe par bann latwal aranze ek bann tarme ki finn geyn par bann tarme me, ena bien lontan, dan Novara, dan enn lavil ki alonze anba enn fortres mazestie lor montagn Messina, dan enn lalenn dan distrik Egia ti ena enn lakaz pre kot lafontenn. Laport lantre ti donn enn leskalie intern ki ti amenn premie letaz kot ti ena enn ti lasam avek enn klavie dibwa: se lasam. To ti mont lor plans lao ek ti ena lakwizinn, si ti kapav apel li. Dan enn kwin, ti met enn dal ros lor lekel ti met dife ek enn tripod fer ki ti servi pou plas marmit sa pasta-la. Devan, anpandan lor miray, nwar kouma laplenn, enn pel dibwa, de kriyo, enn tipti, enn gran, four pou kwi dipin, lor kote enn kof hack, enn latab, de "furzizi" ek inpe sez Renine. Finalman ti ena enn konpartiman, ar enn balkon ki ti pe get lale, kot ti ena

zis enn lili dan enn kare. Sa trou la ti rwayom kot granper gos ti viv an 1934. Ti finn gagn enn latrinn ros dan anba dilo ar enn kouvertir dibwa. Kouma pa ti ena egout, sa bann dernie-la ti bizin servi pou diminie sa loder ki ti sorti la. Biensir, lakaz la ti lib depi dilo koule ek lalimier elektrik, enn konvenians ki sa lepok la zot pa ti mem ena baron. Akote li ti ena enn laport dibwa ki ti amenn ver Baglio kot ti poz bann poul lor dibwa.

Dan sa kwin la, andeor lemond, mo mama ti pe viv ansam avek so granper, ki ti enn koudriye, de frer ek enn ser, zot tou pli gran ki li, ti marye e osi ti pe viv dan Novara. Mo mama ti blon, mins, bien frazil konstitision, ti ena bann tre bien delika e seki ti pli remarke lor so figir, osi bien ki dile, ti de gran lizie ble, preske touzour per ek tris. Kitfwa lamor soudan mama la, kan li ti ena vennkat-an, ti lakoz so frazilite fizik ek moral.

Detrwa lane apre lamor granmer, mo mama, gras a intervansion enn so bann komwar, ti zwenn so Prens Sarman. Mo papa ti pou enn fami elegan Badivyas, ki ti zer enn tavern avek taba ek manze. Li ti enn fami gran travayer, e mo papa ti enn zom, dapre tou dimoun, bien zoli, ot, maron, tranble ek antreprenner. Li ti res dan enn fraksion bien lwin ar lavil: apie, bon lana, dan enn demi-ertan to ti gagne. So papa ti transport sarbon dibwa. Mama la ti enn fami dinamik, gramaten li ti al Novara ar mil pou aste bann zanr ki zot ti fourni dan laboutik: tabazi, disel ek manze. Mo toultan abiy elegan avek enn gran shal nwar otour likou, osi aste lagazet pou gard bann klian informe. Li ti sel laboutik dan hamlet ek bienet dan sa lakaz la, mem si ti ena wit labous pou manze, pa ti ena mankman.

Tar swar li ti ed bann patron aster ti pe briye - ek so portfey - ki ti pe alonz diven la ar enn regar kolore. Kouma bann zanfan pa toultan erit travay bann paran, mo papa ti finn aprann metie sa kobbol la. Apre enn langazman ki ti dire detrwa mwa mo papa ek mo mama, enn fwa marye, ti al fer zot lamour nik dan lakaz dan lafontenn dan distrik ENGIA. Exakteman nef mwa pli tar mo ti ariv dan sa lemond la e, dapre

enn koutim dan lesid sakre, mo ti ena nom granmer paternel, Konteetta. Malgre laz tann ki mo ti ena lapo nwar ek ride, mo ti toultan plore. Granper la, etan done ki nou pa ti posed enn berso, ti oblize berso mwa tou sa zour la dan so lebra, lanwit ti dormi dan Letton ar papa ek mama. Dapre tou dimounn, mo ti bien move ek mo ti insiportab. De-trwa mwa plitar, parski travay dan pei ti rar, mo papa ti desid pou al travay dan Sardinia. Kan li ti kit lot lil li ti kit so mama ar tifi la ti pe plengne ek enn lot kreatir ki li ti tap dan vant.

Kan mo ti gagn ven mwa mo ser Rosa ti ne. Nom-la ti enn granmer mama. Kontrerman a Konset, Rosa - touzour dapre mo mama - li ti zoli, blan ek roz de teint, seve maron ki ti ankadre enn figir armonie ki ti anbelir ar de zoli lizie ble: enn fler, kouma so nom! Telman ki kan mo mama ti al dan lafontenn pou pran dilo ar so bann kamarad dan so lebra ti dimann li kouma li posibil pou donn nesans de tifi konpletman diferan. - CHIS CCà, Rusina, koumsamem ki Bliksya ti ete, me Oter ...- Sa, Rosina, pou ki li zoli, me lot-la... zot ti dir bann kamarad ar enn grimas lalev. Antretan, dan sa sitiasion-la mo ti kontign anxie, koumadir mo ti averti bann omenn mo leprev, mersi Bondie ti andire, mem si pa ar demision.

Pou rakont sequel zistwar-la, dabor, mo bizin prezant zot mo matant Antoni, an bref, zì 'nouia. Li ti gran ser mo mama, ant sa de la ti ena diset an diferans. Li ti enn fam ba ek enn ti manze, avek so seve sal ki ti tom lor so lizie. So figir negligez ti montre plis lane ki bann ki li ti ena e dan so regar vid ti ena zis sa kantite imiliasion la. A ven-tan, a sa laz letan la kan li ti mari, li ti marye ar enn so premie kouzinn, li ti fek retourne depi travay dan Galeri Sempione, ki ti res enn vev ek avek enn garson trwa-z-an. Li, mo tonton Michele, Zì Misheri, ti enn zom ba e li ti paret kopi plennman Lerwa Vittorio Emanuele III, ti res dan enn lakaz so prop dan enn lari bien karakteristik pei pou bann mars-marse la preske de met larzer. Sa ti enn zoli lakaz. Lor letaz ti ena laboutik sarpantie ar enn gran kontwar santral ar grip la, de kabine miray kot li ti pe gard raspe, sizo, souse, lak, enn tour, enn tour pou ronz lipie bann latab ki li ti konstrir, enn mola ki ti pe konstrir. ti bizin Pou roul bann plak ek bann

lam, enn four an dibwa avek enn marmite pou likid lakol-la, bann latab anpile partou, ena ki atase ar miray, ena enn sarm sanse kouma bann balizaz seval, bann korn kabri ek bann torti, an bref, enn sa bann lasam-la. aster ki aster Zot zis appartenir a lemonn souvenir.

Enn leskalie an dibwa ti amenn lor premie letaz, kot ti ena de lasam spasio avek bann tiles seramik, enn liks dan sa bann zour-la, enn anbalair ki mo tonton, enn sofa, enn latab ek enn bann sez antrene avek rafia, enn ti lakord legim. Depi balkon ki ti pe get sime ziska mezagosto, kan laprosesion Lasonpsion ver deryer dat, li ti posib pou tous latet kourone Madonna. Depi deziem letaz plito ou kapav trouv Rocca Salveta ek devan, atraver enn ti pe briye ant bann lakaz, ou ti kapav admir peizaz splandid bann montagn ki ti pe al pli lwin dousman-dousman, andeor ble lesiel, ziska dan lamer kot, sirtou dan bann zour printan fre lamer kan pa ti ena brouyar, to ti kapav trouve lor difil lorizon Vulkan e lerla Lipari, Strombeboli ek tou bann lezot lil: enn spektak natirel, enn kart postal miltikolor briyan.

Enn lot leskalie ti remont ziska premie letaz, kot ti ena lakwizinn ek lasam, premie bien spasio ti ekipe ar enn four dibwa pou dipin ek enn four an fonte sarbon pou kwi. Li ti san dout enn zoli lakaz, apart inkonvenian lakwizinn san enn levie avek drenaz pou fer bann louvraz lakaz pli esansyel. Sa lepok-la ti ankor ena sertin konfor. Delo la ti anfet amenn li dan lafontenn piblik dan enn kartara zink e lerla ti amenn li lor deziem letaz kot li ti verse dan enn gran bizou terakota pou lav bann vaz. Kouma pa ti ena okenn desarz lor levie, ti re-amenn dilo basil-la ek ti zet li dan twalet. Pou enn fam li ti enn travay bien fatigan. Kondision servivil ek imilian, lor limit sak landirans imin, ti ariv so kilminasion dan moman kot li ti pou perdi kan Matant Antonia, par respe pou so mari, ti bizin manz lor mem pla kot li ti finn premie fwa, bondie-la ti repete mem zafer, me mo pena enn sertin souvenir lor sa.

Tonton Michele ti enn zom som ek grogne kouma enn travayer kouma bet, olie leker li ti ena enn maglio sarla. Dan so lizie zame mo finn trouv enn ti tandres ou

enn konpasion anver lezot. Li ti segre so matant dan lakaz pou okip so garson, ti bizen prepar li pou manze, pou servi li e toultan dir wi, wi, wi. Li pa ti kapav mem paret ar balkon sinon zot ti pe gagn problem, alor ki li ti preske toule swar ti fini travay la li ti al dan tavern ar kamarad pou bwar.

Li ti retourn lakaz etonan, dibwa fou ek ar enn souf ki ti enposib ki ti enposib res pre ar li. Olie sa mo matant, ar lalimier petrol, ti atann li ziska tar aswar san mem manze. Kan ti lerwa la ti retourne - souvan li pa ti mem ena lafors pou mont leskalie - fatigue li ti abandonn limem lor kontwar travay ranpli ar lapousier e lao li ti res tout lanwit pou dispoz sa langwas la. Matant Antoni, malgre tou, ti kouver li ar enn Pastro e ar lamour ti asiz akote li pou get li ziska gramaten. Alor bann lane ki li ti pase ek, an esanz pou sa kantite devosion-la, li pa ti mem kapav al rod so bann fami pou evit senn. Li, zalou, tipti ek tro, li ti al aste difil la pou rapel, pegn, klip seve ek lezot zafer, pou anpes li kit lakaz. Kan ti invit zot dan enn seremoni maryaz, Ton Michele ziska dernie moman pa ti retourn lakaz e Matant Antonia pa ti kapav al laba ziska ki bann fami ti kapav tras zot mari. Tanzantan zot ti reysi konvink li, lezot fwa li ti ariv ler me lerla, omilye fet, li ti kapav ek enn matant Antonia ti desi ek sorry, li ti retourn lakaz tu Mogia Mogia. Avek letan li ti akimil amer ek tristes, pa ti kapav degaze ar personn parski li ti izole, li ti proi ar latet fermal ek ledan atos ki ti tortir li pandan semenn antie.

Enn zour enn vwazin, telman bon ek Pia, ki ti apel Ton Michele e ti repros li pou tou sa move tretman ki li ti fer ar so fam la: - to ti bizen onte - li ti kriye - li ti fer enn tel fam soufer... Antoni bizen pran ler, To pa bizin segre li lakaz, li bizin sorti, al lames, al kot bann fami, kouma tou Kretien fer. Lao tou, li bizin marse, zis dan sa fason la ki latet fermal la pou transmet lor la...- Voisin la inn fer enn ti poz, lerla li kontinie dir: - mwins ki enn ertan depi isi pe desann apie pou enn track mile ki nou ena de later ek enn ti lakaz Bien modes avek enn lakwizinn anba twa ek enn lot lasam inpe mouye ki kapav servi kouma enn lasam dan lete. Dan sa pei la ena bann

plant kot ena nozel, fig, mandari, neSpole, rezin, zizol, pom, pir, zoliv, an bref, tou pwi Bondie.

Kouma zot kone, apre lamor mo frer, mo bizin okip mo matant ek mo pa kapav okip kanpagn la plis, alor mo ti pans pou vann li. Kifer to pa aste li? Alor to fam ti pou gagn lokazion respir bon ler... o-koumansman Ton Michele ti ezite me lerla li ti al vizit li e li ti osi konvink limem pou aste li. Dan enn ti letan ti rant dan kontra e propriete la ti vinn pou li. Kumsa, doub Vittorio Emanuele III, deplizanpli riz ek perfidi, ki finn propoze pu Matant Antonya: - U pu aprann ramas bann fig e u pu fer zot sek. Kan bizin lav linz to pou desann ziska larivier ek pran dilo nesaser pou bwar ek kwi par fouy enn trou dan disab pou pirifie li. Li pou malkonfortab dan liver kan larivier ki briye ar dilo me mo pou depas sa obstak la. Okontrer, to kapav profit sa kanpagn-la. Ar so regar ba Antonia, ankor enn fwa, li ti fer kouma li ti gagn lord: - Kiomu, eu fazu.- Kouma to anvi, mo fer, li reponn obeisan pov la.

Deziem sapit - Dan lemond

Sa pov ek Zì Mishéri dan koumansman 1936 ti al res Kastrari, dan lakanpagn, pre ar lafrok sa kouran-la. Dan bann diferan hamlet Badiékya, San Baziolo ek Valancaza sa rimer ki li ti disponib la ti eparpiye e dimoun ti apel li pou sa travay la. Sa lepok la ti ena sa koutim la, mem si zordi li kapav paret drol, ki kan zot ti bizin enn latab, enn lafnet, enn laport ou enn gard, zot ti apel sarpantie la ek zot ti anim li dan zot lakaz: zot ti inprovize enn ban travay ek bann la ti fer dibwa nesaser ki ena. Ton Michele ti pran bann zouti ek ti aret lor plas ziska ki ti konstrir travay-la.

Zot ti apel li pou koup enn pie ek ti les li enn-de banane pou sek. Apre sa, ti mont tron lor pie-la lor enn miray. Sarpantie-la ti gard tronsonez-la depi lao ek enn asistan anba: « Serra Mastro Descio ki dumè Fagima dan Cascia » (cwa Sega ou Gran Met ki nou fer Kasapanca demin).

Ti mont tron pie lor enn miray. Avek enn gran tronsonez zot ti gagn bann latab ek avek sa bann-la zot ti konstrir bann lafnet, bann lili, bann gard-rob. Pou fer sa travay la li ti leve 4 ek li ti mars avek so pos ek so feray. Ariv dan lakaz bann klian ti ofer li dile fre ar zonion ek enn ton dipin. Midi enn pla pasta ek enn bout fromaz. Dan krepuskul li ti aret travay ek li ti donn li enn dipin lakaz kouma premie depo avan li ti pey sa kont-la Dimans dan Novara.

Detrwa lane ti pase e so garson, Tiril, ti finn grandi ek konpran lor so lapo ki li pa ti pe rod dir, pa ditou dan lemond, pou pas leres so lavi izole dan lakanpagn. Li ti finn aprann metie so papa me li ti anvi spialize e vinn enn ebanis. Li ti reysi konvink so papa pou avoy li dan enn lavil kot ti ena posibilite aprann sa lar la. Li ti al Catania e apre de-z-an laprantisaz li ti vinn bien bon, li ti santi li pare pou fer sa travay la, e depi ki li ti ena aster diznef an li tipanse ki pou li ti ariv ler pou form so fami. Pandan boukou lane li ti konn tifi enn berze e li ti desid pou marye me li ti al kont Zi Misheri ki ti pou anvi so garson marye ar enn fam so kast. Sa lepok la, inkrwayab, me li ti koumsa: pou enn artizan ki ti marye ar tifi enn berze li ti enn gran rezon pou dezoner. Ant papa ek garson li ti larg enn sel kout enn gran konfli ki ti pous Turillu pou detas limem definitif ar so papa ek so belmer. Ar so nouvo fami li ti kit pei e li ti al res Como kot li ti fer boukou sans ar so travay.

Bann tonton pa ti ena zanfan, alor, avek depar Tirillu, zot ti res definitif tousel. Bann ki ti fer plis sime sa izolasion la ti Matant Antonia ki ti pas bann zour antie pou konvers ar zwazo, mous ek moustik ki ti bouz-bouze otour zot. Dan sa Sholonca la dan lakanpagn li pa ti gagn lokazion koz ar personn. Zis dan lokazion bann fet inportan kouma Nwel, Pak ou Fet Assouna Madonna dan Ferragosto li ti gagn lokazion al dan vilaz pou al rod mo mama. Pandan enn sa bann vizit la apre ki li ti finn plengn depi lontan lor so leta, li ti propoz so ser: - Ser Teresa, mo ti remarke ki ar de tifi to ena tro boukou pou mo trodden, konfie mwa pou ki to kapav dedye twa pou devou ti tifi la. Mo pou amenn li dan lakanpagn kot ler pli bon e mo pou fer li bien - mo mama ti o-koumansman me, kouma toultan, etan done li fasilman kondisionab, deryer linsistans presan so ser ti dakor.

Pou mwa sa kalver la ti koumanse. Ti sirman enn zour torid, lete 1938 ti koumanse, mo ti ena de-z-an e mo matant ti vinn pran mwa. Dan enn sak latwal li ti met enn blouz, de per kalson e li pa ti kone ki mo ti kit mo lakaz. Mo ti telman tipti ki mo pa ti kapav realize ki mo Via Cricis ti pou koumanse sa zour la. Nou ti

vwayaz sa trak mil la ki apre enn demi-ertan oubien kitfwa nou ti ariv dan sa plas tousel la avek enn ti nom rasir Kastrendra (Cassanra!) Koumadir pou anons maler la, an bref, nom la ti deza enn program antie, mem si lerla Mo pa ti kapav realize. Mari la ti bien akey mwa bien, mo matant ti tanzantan aste mwa inpe bonbon pou kaptiv mo sinpati e kan li ti akonpagn mwa ziska Novara pou trouv mo mama li ti toultan dir mwa ensistan ki mo pa ti bizen al lakaz me li ti pli bon pou grandi ar li ki li ti tousel Ek ki li ti pou fer mwa vinn mama. Mo pa ti kapav pa obeir.

Antretan, mo papa ti retourne depi Sardinia, ti res zis enn semenn, ase pou met mo mama ansent, ek ti ale. Nou ti an 1939 ek lane apre, Antonetta ti ne. Mo ankor rapel ki mo matant Antonia ti amenn mwa ver Novara par so mama e mo ti trouv mo ser pou premie fwa. Mo ti anvi res lakaz pou dormi ar mwa ti Antoneett me mo matant, deplizanpli met mo lavi, rizid kouma enn militer, dir mwa: - Transformmu dan lakaz, to fазzeu 'na zoli causitta - (anou ale lakaz, mo pou fer twa Enn zoli poupet).

Kan nou ti ariv dan katapchus li ti met dan mo lebra enn "causta" pista ar bann tablo lizie rouz, ki ti fer per. Mo ti fer momem per. Ti enn peryod ki mo ti toultan plore parski mo ti anvi retourn Novara depi granper ek mama me pa ti ena pou konvink Zi Antonia: li ti ena leker petrifie ek sourd pou sak lamanter. Dan premie trwa-z-an nou ti pas boukou letan dan lakaz lakanpagn dan Castrgia, kot pa ti ena nam vivan, zis rarman trouv vakans dan bann lakaz ki ti fann partou dan lantouraz.

Dimans nou ti al dan vilaz ek nou ti al rod mama, ser ek granper maternel. Granper ti enn zoli zom ar enn moustas. Li ti amenn avek li enn tabazi ki tanzantan ti renifle. Dan liver li ti pran mwa anba manto la, li ti amenn mwa lor laplenn pou aste detrwa bonbon e pou gout diven dan Losteria depi "Sankardi" lao lopital. Dan lasware nou ti retourn dan Kastrad.

De-trwa swar tonton-la ti al fer enn tes avek sa group-la, kot sa tronbonn-la ti zwe, apre li ti arete pou bwar dan tavern ek li ti retourn dan lakanpagn Arzillo. 500 met depi Catstraggia ti pe koumans apel "Kontetina, 'Ntoia...". Dan lakaz, sa matant-la

ti'nn prepar sa marmit an-la pou sof delo ki ti ena lor sa tripod-la. Lamwatie kwi, li ti fer limem enn lous ki ti pe bwi, kitfwa pou dispoz divin-la. Dan enn kastrol an feray, matant la ti prepar zonion ar tomat pou asezonn sa pasta la. Zonion la pa ti tro kwi ek ti amenn mwa pou vom. "Manze, sinon mo pran sentir la ek donn twa bann lekor la...".

Sa lepok la enn fam lorizinn Venetien ti famsaz San Bazio. Kan dan liver larivier ti dan plenn tonton Michele ti sarye li lor zepol (dan Siyanaa) pou aste dan farmasi dan Novara. Li ti aret kot li ek li ti dir "Antonia, depi enn shal ki fre". Pov matant, mo pa kone si li ti konpran ki li ti amoure Michele.

Mo ti ena aster sink an, izole dan lakanpagn, san koz ar personn ki mo ti finn vinn kouma enn zanimo ki pa ti peur. Mo ti onte pou tou dimounn. Kan nou ti al Novara, mo ti kasiet mo ti kasiet parski mo ti per dimounn. Bann vwazin finn realiz sa transformasion-la ek alor zot finn konsey bann tonton pou avoy mwa dan gardri. Erezman, bann tonton ti konvink zotmem. Alor enn gramatin so matant ti avoy so tonton Michele pou aste enn biskwi pou mwa e ti met li dan panie lapay blan ki granmer paternel ti donn mwa. Ansam ar biskwi la li met enn dizef fre. Li ti akonpagn mwa ziska dan gardri ki ti trouv pre kot laba sa lavil-la. Kan relizie la ti ouver laport pou akeyir mwa, mo ti koumans kriye. Pran par laper mo ti zet panie la lor later, dizef la ti kraze e ti al sal lor sol partou. Matant la ti pini mwa kan li ti fer mwa gagn enn bon rezon ek ti amenn mwa lakaz. Alor mo premie zour azil osi ti vinn dernie.

Li finn arive, depi ki mo ti ena kat-r-an, ki tonton la ti dir: - Konstetina, al Novara pu pran Carmierri (la kalman) pu latet fermal -. Mo ti galoupe lor sime mil kouma enn feray, mo ti sorti dan distrik Grek, parfwa mo ti aret kot lafontenn pou tenn mo laswaf, e mo ti ariv kot sa farmasi "du Surcattu" la. Li, sa farmasien la, etone li ti dir bann kamarad ki mo ti ale dan enn ti letan e li ti retourne depi Novara kouma zekler.

A laz sink an zot ti amenn mwa Barselonn ar bann fami bien lwin. La mo ti trouve ek ekoute avek enn gran sirpriz pou premie fwa... radio! Nou finn osi al dan enn laboutik pou aste enn bout latwal pwa. Vander la ti propoze: - aste sa chapeau la ek sa foular blan la -. Alafin zot ti konvink zotmem e vander la ti donn de restan saten briyan ble ek seles. Lelandime nou ti amenn bann latwal la kot mama ki dan detrwa zour ti anbalaz linz la. Dimans mo ti santi mwa kouma bann tifi bann Markizi ek Baron Novara.

Dan liver 1941, omilie lager, mo papa ti terminn so travay dan Sardinia ti desid avek enn kamarad pou li pou rod fortinn dan enn lavil dan lenor ek pou viv pran so vie travay kobbol. Ti ena dan ler ki mo mama ti anvi ariv kot mo papa e ladan mo ti deranze, telman ki enn zour mo ti glise anba so lili, mo ti debrouye e mo ti obzerv sa de lagren bann fitir nene diri la ar inpe Crosticin parski bann matant zame ti lav mwa. Violans ti pran mwa. Mo rapel ki mo ti trouv inpe disan parski mo ti gagn bann blesir. Mo ti remet sa semiz toile ki ti servi pandan lazourne ek lanwit la, alor rob la, ek personn pa ti remarke.

Avan depar, mama la ti sey kit lakaz granper dan lord, ki pov zom ti res tousel. Li ti pans pou met lalimier elektrik, sa lepok-la preogatif bann senyer. Avan li ti servi "uus" dan delwil. Tonton Michele ti tourn li: detrwa zour pli tar li ti telefonn elektrisien la so tour e li ti osi fer li instal lalimier dan so lakaz, alor kan mo ti al dan pei mo ti osi profit enn ti lalimier lor bann leskalie an dibwa apik. Kan mo ti bizin al dan kabine (dan Latrea), an pratik enn sinp trou ki ti lor letaz deryer so laboratwar, akote ti ena touzour kof mor anpile, ki tonton la ti konstrir pou pare an ka demann.

Gramatin an premie Mars 1942, abiye dan saten ble avek mans seles, ansam ek so tonton ek so granper mo ti akonpagn mama ek ser la ziska post lapost dan kare San Sebastiano, setadir wi, wi, dan bis, ki ti pou amenn zot ziska kot stasion tren pli vilenn. Sa ser roz 4 an la pa ti anvi monte ek tonton la pou konvink li dir li: - Si to pa mont kot twa Ietto du pidti - (mo pou fer twa de skor).

Mwa, premie-ne, inflianse par matant la mo pa ti sorti e mo ti res dan Novara. Mo pa ti fini ar plore ankor. Mo ti pe rod rekonfor dan lebra so granper. Li osi ti res tousel ek pou sa zour-la mo ti res kot li pou gard li konpagni. Apre apepre vint zour premie let mama la ti arive ki ti dir rezilta sikse sa vwayaz la. Papa ti finn fer li trouv enn apartman akeyan ar dilo dan lakaz ek enn four a gaz, pou li enn nouvote. Kontign dan zistwar la, zour apre larive li ti apel enn kwafer dan lakaz pou fer li vinn enn koup seve an-mod. Dan vilaz, preske tou fam ti met long seve ar titou la. An bref, mo mama pou premie fwa dan so lavi ti ere ek satisfè. Alafin zistwar la li ti rekomann mwa matant. Li pa ti sirman mazinn mo soufrans dan Kastrad.

Lazourne apre depar Matant Antonia ti fer mwa retourn dan lakanpagn e ti dir so mari aste mwa liv premie klas pou montre mwa ekrire ek kapav asiste deziem la olie premie klas an Oktob. Pov mwa: Mo ti nepli kapav zwe, me mo ti bizin pas letan pou ekrire bann oksyon ek bann nimerò. Depi Kastazi tanzantan profeser ti pas depi San Basilio kot li ti ansegne. Li ti apel Maria, li ti tifi enn kapitenn ki matant la ti kone. Li ti ofer li enn ver dilo. Antretan, mo ti montre li kaye ek li ti kares mwa. Li ti tir enn kreyon rouz dan sak la ek li ti ekrire "Brava". Sa ti vremem enn gran lazwa, ki boner pou trouv mwa, ti extraordinè pou mwa. Mo ti vinn pli melankoli toulezour, mo ti prezidis zot pou pran mwa depi bann tonton ek granparan paternel, me matant la ti dir li pa nesese.

Li ti per ki mo kapav raport zot kouma ti tret mwa ek nouri. Anfet manze pa ti ase pou enn tifi ki ti bizin grandi ek devlope: gramatin zot ti donn mwa enn bout dipin dir ar fromaz, midi enn salad tomat ek de zoliv. Aswar kan ti ena so mari Matant Antoni ti kwi enn ti pasta ar enn lasos enprovize baze lor zonion kri. Ek si mo pa ti manz li, mo ti riske pran enn baraz barik. Pou varye de-trwa lanwit li ti kwi pasta ek dizef ou enn espes polenta dou dou. Zis dan Nwel, Nouvo Lane, Karnaval ek Pak ti touy enn poul ou lapin. An Zanvie zot ti touy enn koson kot zot ti gagn salami ek lard epise, me ti nesese konsom zot ar sa goute la sinon zot pa ti pou ase toutlong lane. Sak fwa dan Dimans tonton la ti aste sa trip sal la ki ti zis pans li, mem aster,

koz mwa degoutans, oubien bann trip ti roul lor enn brans persi, stigliole, ki ti frir lerla. Zot tou ti bann manze bon marse parski, dapre zot, li pa ti neser gaspiye kouma bann granparan e zot ti repete ar mwa: - Gete, zot touzour ena tegami ranpli ar sosis ek pwason Skoko, manze ek bwar. Apartir sa bann dimounn-la - zot ti dir - to bizin res lwin -. Bann tonton ti per ki bann lezot fami ti konvink mwa pou insiste pou ariv kot mo mama ek mo papa dan kontinan. Zot ti angaz zot telman pou fer zot ena laenn pou zot ki parfwa, zwenn zot, mo met mo lame lor mo lizie pou pa trouv zot.

Septam ti finn vini e mo ti bizen pran lexame admision dan deziem klas. Bann tonton ti amenn mwa dan vilaz, zot ti rekomann zotmem ar jaliter gard enn lizie lor mwa, ar profeser ki mo ti pou fer dan deziem la e ar profeser komision lexame. Zot ti amenn pou tou dimounn pou gagn mo promosion an sekirite. Zame mo ti finn gagn kontak ar sa bann dimounn la, klas ti ena plizier ban dibwa de -plas ar bann kalamai. Avek mwa ti ena lezot tifi ki ti soutenir lexame reparasion. Zot ti fer mwa regle bann azoutman ek bann soustraksion lor tablo. Kakadai ek tablo toulede ti enn nouvote absolli pou mwa. Mo ti tranble kouma enn fey ar laper ek lanbara, mo pa ti kone kouma pou regle bann operasion, parski Matant Antonia ti finn aprann mwa zis pou ekrir bann nimeru depi enn ziska dis. Zot ti lerla demann mwa ekrir enn fraz lor kaye, enn ti panse, me mo pa ti kone ki fason pou koumanse. Apre sa bann dezord-la, lonitor-la ti akonpagn mwa dan lakaz. Matant la ti dimann li kouma test la ti pase e jalitor la ti reponn ki li pa ti finn mars tro bien, me ki zizman final la ti depann lor bann profeser.

Etonan, rezilta la ti pozitiv ek mo ti admet pu asiste dezyem klas: mo ti pare pu al lekol, me problem tablier la ti leve. Ton Michele zour avan ti finn al laboutik e ti aste enn sape ar latwal nwar. Matant Antoni lor enn zour ti fer mo liniform. Pou aste dosye-la, ti bizin plis kas. Bann tonton la ti ena kas me zot ti ena klou fix pou sovtaz alor li, zot kapot, ti inzere ek ti fer mwa vinn enn dosye plywood ar enn klip lafnet. Zot pa ti mem aste plim la non pli. Tonton la ti konstrir enn ar enn bout dibwa mins

dan so bout enn nib ti fixe. De kaye ek kreyon la pa ti kapav ranplas zot e ti bizin aste zot par lafors. Premie an Oktob sa 1942-la, matant-la ti akonpagn mwa pou al lekòl. Avan li ti finn sorti dan podesà pou dimann enn sertifika nesans ki lekòl ti demande parski mo ti deor biensir. Profeser la ti ranpli ar bonte ek ti akeyir mwa avek sinpati, me mo ti per li kitfwa parski dan plas so lebra drwat li ti ena enn protez lastik akòz enn aksidan ki ti arive kan li ti zanfan dan lizinn pasta so papa. Mo ti gagn enn plas dan bann premie ban. Mo bann nouvo konpagnon, ki pa ti trouv mwa lane avan, intrige par mo prezans, parmi zot ti marmote: - me ena ivi sicca - sicca? - (Kisannla sa tifi meg la?). Mo ti bien intimide e mo ti onte, mo pa ti kapav ouver mo labous e mo pa ti mem reponn bann kestion ki profeser la ti poz mwa ar lamour.

Mo ti enn tifi inelokit ek mo pa ti ena kouraz pou demande pou kapav sorti pou fer pipi, ek enn fwa ki mo ti fer li lor mwa. Alor kan mo ti ariv lakaz matant la ti ranpli mwa ar enn barik parski li ti bizen lav mo rob ki pa ti pou sek dan ler pou landemin. Bann zour finn pase ek sak fwa mem zafer arive. Profeser la ti vinn omilye lazourne omilie lazourne, li ti avoy mwa dan twalet, me parfwa li ti bliye li e mo ti fer li revinn lor mwa. Bann konpagnon ti inyor mwa e ti evit mwa koumadir ti pe tourmant mwa e zot pa ti mem sey fer kamarad ar mwa.

Parmi zot ti konn zot kamarad parski zot ti zwenn dan vilaz, pandan ki mo ti bizen mars preske enn ertan pou ariv lakaz dan lakanpagn e donk mo pa ti gagn lokazion vinn zot kamarad. Bann tonton ti vinn dan vilaz zis Dimans pou zwenn bann kamarad ek pas de-trwa lertan ere avek zot devan enn boutey divin. Me laplipar ditan sa matant-la ti res lakaz pou gagn bann lord travay pou so mari. A sis an mo ti mars lor long pist mil ki ti pe monte. Lamwatye mo ti arete pou ramas enn bouket violet antoure ar fey pou ofer profeser la.

Mo ti ariv dan lekol ki ti pou fini. Apre midi mo ti retourn dan lakanpagn akonpagne par friri ki ti pe sourd bann sikad ek par enn soley ki ti pe brile, san ki zame mo ti zwenn enn nam vivan.

Mo ti delarg dan sa lam la e mo ti res tousel pou fantazi ar momem dan sa atmosfer ki pa ti ena okenn lien avek sa matant deplizanpli grav la anver mwa. Tonton la, ti fini travay la preske toultan ti pas depi tavern e li ti retourn lakaz aswar toultan sou. Parfwa, pli briyan ki labitid, li ti perdi ek li pa ti al lakaz. Matant ek sertin vwazin ti al rod li omilie lanwit lor larivier ar lalimier bann lantern. Kan zot ti trouv li ti defonse lor later zot ti konvink li pou retourne.

Antretan, mo pa ti kapav konbine nanye dan lekol. Apre premie trimes, profeser finn distribie bann kart rapor, lerla avek bann sign sa pake-la ek malerezman avek tou bann size insifisyan: mo kart rapor ti pli pov dan klas. Pou ankouraz mo matant mo ti dir li ki bann lezot kart rapor ti kouma mwa ek matant ti preske trape. Alor zour apre zour mo ti pran kouraz par momem e dan klas mo ti sey fer kamarad ar detrwa konpagnon. Mo ti anvi apros zot, me zot ti exklir mwa dan zot diskour, kitfwa parski dan zot lizie mo ti enn tifi lakanpagn pov.

Trwaziem sapit - bann zwe disab

Dan bann lane ki ti pase dan soliter dan Kasstratia, sel zafer ki ti kapav fer se ekout sa zour sin la antie ki ti pe tchou-tchou zwazo ek dan lete frinir bann sikatris, kan sirokonn ti pe koumans depi lamer. insinier Toute long larout Zig Zag ek met vale. Bann zaimo dan lakanpagn ti mo bann kamarad. Alor, mo ti pas mo letan pou fer bann fantazi. Mo ti fer enn lemond kot mo ti koumans par bann sif ki ti paret mwa dan fon lesiel ou parmi bann brans pie: bann zaimo sovaz ki ti koze, bann sevalie mo ti met an-lign lor bor Salvetas Rocateta ek lerla avek mo. pouvwar mazik mo ti fer zot tonbe, mo ti obzerv zot anihil par laper. Lerla mo ti transform Roca la an enn dragon ki enn sel kout ti detase ar montagn e ti anvol lor laterer pou tou bann kanpagn. Mo ti transform bann niaz, ki ti vinn bann bato ki ti pe anvole ek mo ti vwayaze dan lesiel ek mo ti pans pou al pli lwin ki lamer bien lwin, kot mo mama ek mo bann ser ti pe atann mwa. Bann fissure ki ti sorti dan de l'eau sa riviere-la ek ti faire enn ti l'influence ziska ki zot ti transformé pou vinn bann zaimo zean ki ti avancé dan sa la riviere-la aussi ti derasinn bann plante.

Parfwa mo ti rapel figir dezagreab mo matant Antoni. Li pa ti kontan mwa, li pa ti kontan mwa ek mo ti deteste li: mo mama ti'nn konfie mwa ar so ser me li ti osi promet mwa ki enn zour li ti pou vinn pran mwa: se pou sa ki mo ti rant lor pie, mo

ti fer enn skrutiny lor lorizon, avek lespwar ki li ti pou ariv lor ledò enn seval blan ansam avek mo papa. Dan bann hamlet vwazen Basilio ek Vallanza bann zom la zot tou ti finn ale. Tou seki ti res zis fam, zanfan ek detruwa vie. Zot ti bann vilaz silansie ki lavi ti zis touse. Letan ti finn arete e dimoun ti kwar ki tou ti pou sanze, ki enn zour, apre lager, sivilizasion ti pou fer so lantre triyonfal dan sa swarm lakaz eparpiye la, lamor ek tranbleman. Mo ti pou kontan ena kamarad, kone ki mo pa tousel ek ki mo finn abandone, pou kapav gagn proteksion, kone ki mo kapav pran refiz dan lakaz sa bann ou sa bann la. Mo pa ti mem gagn drwa dir ki mo ti san enn fami, ki mo bann paran ti bien lwin lor bor lamer opoze, andeor sa ble san fin la, ki ant mwa ek zot ti ena kouma enn montagn ot ek insirmontab. Olie sa mo ti oblize viv ar mo matant ki ti maltret mwa. Kan mo ti reflesi lor la e mo ti trouv li li ti pe irit mwa ar sa lavwa kriye ek brital la. Enn lavwa ki finn fer pou kriye, pou kriye, insilte ek prevrike.

Mem bann zanimo ti per so lavwa. Zis ar mari la li ti bes riz ek volim lavwa la ti sanze net transform limem dan labwason enn mouton. Mo matant ti panse ki enn tifi pa ti kapav konpran ki ti arive otour li. Pa zis mo ti konpran tou, me, anplis, mo pa ti sanze ni pasif. Li ti enn konfli kontinie. Enn lalit infini ek fatigan. Tanzantan mo ti pans lavenir: li vie ek indepdandan, mo zenn ek for, me malgre tou seki mo pa ti pou tret li mal, li pa ti form parti mo natir.

Parfwa mo ti koste ar larivier kot mo ti trouv bann dimounn ki ti al lav linz, pou fer lima, setadir zot ti lav bann dra ek bann kouvertir ki ti met tou avan ar sann-la. Ou-soit kan, apré ki ti pé charnié, zot ti vinn lave la laine bann mouton ek zot ti faire li sek dan soley pou blansi li ek apre servi li pou bous bann matla. Mo ti al ramas bann flak ki ti res parmi bann ros laplaz e ar zot mo ti abiy mo patch poupet. Kan mo pa ti kone ki pou fer mo ti koumans lev ros lor kouran riva pou rod bann krevet, ar konpetans mo ti akouple zot ar mo ledwa lor mo latet, pou anpes zot ledwa ar zot grif. Mo ti amenn zot lakaz e dan lasware kan matant ti alim dife la ti roti zot e ti manz zot: pou mwa li ti enn dine spesial. Parfwa olie bann krab, kouma

ros la ti leve, zot ti devers, ar enn so vertikal, bann ti krapo terifie ki ti fer mwa sot depi laper. Mo ti kwar zot mo bann kamarad zwe e parfwa mo mem sagrin pou bizin kit zot tousel dan nwar tout lanwit. Kan mo ti bizin retourn lakaz dan lasware mo ti apel Ton Michele an servan eko ki ti kree dan vale. Parfwa dan lete kan ti ena fami Skardino ki ti res dan enn lakaz pli ot dan vale, mo ti al rod zot. Mo ti zwe ar Mimma ki ti pli tipti parmi bann frer.

Pippo finn konstrir nou bann sez ek latav pou bann poupet. Kouma ti bien zoli pou pas de-trwa lerd-tan dan konpagni. Gramaten zot ti apel mwa kan zot ti al lot kote larivier pou pran dile. Zot ti ena seau la pou ranpli, "konsep" ti satisfé ar trouv li trait. Metraz bann bef, Micca dan Kapple li san pitie ek li ti ofer mwa enn lamwatie ver. Dan lakaz matant la ti trouv dile la de fwa par an: kan li ti fer biskwi la ek dan Pak kan li ti prepar bann pizon ar dizef kouler anelline. Kan dile la ti bwi ziska dernie. Dan lakaz lakanpagn lakaz lakanpagn ti ena enn lili bann tonton, si to ti kapav apel li lili, ar lax ki ti plase lor de sotrel an feray ar enn matla lapay, depi ki sime Crine ti finn kit li dan Novara. Mo ti bizin dormi dan enn lapay avek zis enn vie dra militer lao, ti ena boukou grese ek ti pe dekouraze. Mo ti al dormi avek enn semiz toile ki mo ti osi sarye pandan lazourne san kalson. Li pa posib dekrir freser ki patif toule swar. Kan ti pe tonbe, ti bizin bann resipian pou ramas dilo ki ti penetre lor twa. Si aswar mo ti bizin fer pipi, mo ti bizin kit lakaz ek fer li vinn pre ar sa mars-la. Si mo pa ti realize, parski mo ti reve, e mo ti fer li dan lapay, gramaten mo ti pran osi enn barik barik. Matant Antoni osi ti al dormi ar mem semiz ki li ti servi pandan lazourne, alor ki Ton Michele ti pe okip so mama ti fer li.

Seremoni somey la ti deroule dapre rituel labitid: dabor mo ti ena pou al dormi, lerla li ti depann lor matant, lerla tonton la ti tir so pantalon ek so lalign. Ar sa semiz plito larz ki ti amenn li pandan lazourne li ti al lor lili, ti tenn linn delwil ki ti plase lor enn latav kont miray. Mwa, ki ti malveyan, fer sanblan mo pa get so lizien: kan li ti bese pou tenn laflam ki mo ti trouve prozete lor miray, kouma enn lonbraz sinwa, so form ar Din-Don ki ti pe anpandan. - Ayo ki enn zoli fre! - li ti dir, parski

tou sa diven ki li ti bwar la ti donn li so. Akote zot lili ti ena de kask, setadir de gropanie ros kot zot ti pe gard fig sek. Zot ti kouver zot ar bann sifon ver ek grese e lor dernie la ti ena sous-vêtement prop sa tonton la. Dan enn kof pre kot mo lili zot ti gard dipin ek enn esarp ki ti anvlop mwa otour mo latet kan mo ti al lekol dan liver, mo sous-vêtement ek bann ki matant la. Mo ti servi zot zis Dimans kan nou ti al Lames dan Novara. Bann tonton ti dir ki dan lakanpagn li pa ti neser met zot parski nou ti pou konsom zot initalman.

An Zanvie zot ti touy koson la. Zot ti prepar sertin sosis ek lard sale. Dan enn marmit terakota ki ti plonze dan lard ti gard lipie bwi. Dabitid zot ti konsome an Me avek bann zariko larz fre parski zot pa ti kapav tradisionelman konsome avan. Enn fwa, ti Avril, mo ti dimann matant la parski mo ti bien fin ek mo pa ti kone ki pou manze ar dipin. Matant la ti koumans kriye par dir ki mo ti fou. Enn zour, kan mo ti retourne depi lekol, mo ti zwenn Ofelia lor sime mil avek mo ser. Zot ti bann orfelen mama ek zot ti finn retourne avek papa depi Lafrans.

Zot ti buku plis pal ki mwa, mo ti pe pitye ek mo ti dir zot: mo rant kot mo reste, a sa ler la mo matant la sorti pu pran dilo, dan four ena enn marmit avek manze, pran li, manzer me fer pa dir nanye.- Zot ti remercie mwa e zot ti pous depi lafaminn zot ti swiv mo konsey san ezite. An Me kan bann tonton ti finn kwi bann zariko, zot ti al sers lipie pork la e olie sa zot ti trouv zis marmit ar lard: biensir panse ki mo ti ete depi boukou zour zot ti ravne kont mwa pou fer li peye. Sa fwa la mo ti santi mwa bien fier parski pou premie fwa mo ti ena santiman agreab ki mo ti finn gagn enn gran batay kont zot avaris. Akoz mank pus lizienn ki finn regn san deranzman partou dan lakaz. Aswar zot ti donn enn koutpwen lor mo likou e matant la ti fer mwa gagn enn ti gres toule swar ar delwil zoliv pou anpes bann pus sous mo disan. Gramaten mo ti ena likou ki ti paret pentire. Kouma matant mo ti ena lipou, pa ti abitie lav mo latet. Parkont, matant-la ti fer bann boukl seve-la ek pou gard zot dan pli li ti grese ar dilo ek disik.

Parkont, mo bann kamarad klas ti touletan prop. Mem pli pov parmi zot ti sal kouma mwa. Profeser finn osi kontribiye dan travay marzinalizasyon, ki finn met mwa lwin ar tu dimunn dan dernye ban. Mo lekor ti indekriyman sal. Zot ti lav mwa dan larivier enn fwa par an, a lokazion fet Ferragos, seki pli inportan dan vilaz. Enn fwa pandan ki mo ti pe pans mo mama, mo ti ena apepre set an, mo tom dan lasann bwi sa brasle la. Mo ti bril mo lame drwat e matant la pa ti amenn mwa kot dokter, me toulezour li ti medik mwa ar lerb. Mo ti ena de bul parey kouma de dizef pizon, mo ti kriye depi move ki zame li ti bouze. Mo ti paret bieneme par bann sourit.

Mo ena enn mirak geri apre enn-de mwa e mo ankor gard mo mark. Pandan peryod lekol, pandan ki enn Dimans mo ti lor balkon, enn tifi ki ti desann ti dimann mwa si mo ti anvi al ar li dan leson katesi. Mo pa ti kone ki ete parski matant la ti amenn mwa an-mas zis a lokazion bann fet pli inportan, mo pa ti konpran ki ti vedir al legliz. Devan nou lakaz enn pret, Per Buemi ti viv, me mo ti zwenn li bien tigit fwa e mo ti get li ar rezistans. Matant la ti repet mwa ziska noze: - si sa pret la dir li li pou koup so langaz -. Par kont mo ti dimann ek san ki mo atann pou gagn bann leson kategoriism. Deswit mo ti trouv mwa alez dan sa lanvironnman-la. Sa zenn madam-la ti donn mwa enn ti liv ek enn lagazet. Mo ti santi enn gran lazwa kan mo ti tann koz lor Zezi. Mo ti koz lor la dan lakaz ek zot ti reponn ki mo ti ankor tro tipti. Mo ti reponn, koz manti, ki tou bann group group ti pou fer li. An realite zot ti deza kree, par kont, mwa ek zenn madam ti dakor e nou ti regle dat la ar pret San Nicola: zour Corpus Domini.

Problem rob blan la ti leve, me kikenn ti inform matant ki bann relizie ti lwe li. Lazourne long -atann ti arive: gramaten li ti akonpagn mwa pou al dan legliz Digiuna. Li ti kwar ti ena bann lezot tifi parski zame li ti pran linisiativ pou pran kontak ar madam katekism la. Mo ti realize ki mo ti tousel, li ti insiste lor mwa: - Buggy, grosie -. Mo profeser avek lezot dimounn ti osi dan Lames sa gramatin-la. Ena fam ki prezant li kalm. Pret la ti arive e ti pran mwa par lame ti amenn mwa dan sakrifis pou konfesion la. Li ti dir mwa bann zoli parol ki zame mo ti tande

avan. Mo ti paret pe anvol dan paradi e mo ti dir ant mwa: - li pa vre ki bann pret finn koup langaz la, anverite zot konn konpran soufrans enn zanfana -. Si mo ti kapav mo ti pou anbras li ek anbras li ar lazwa.

Li ti fer mwa zwe sink Ave Maria pou Pennans e mo ti retourn dan landrwa. Deswit mo matant ti dimann mwa ki mo ti dir pret la res laba sa kantite la, e mwa: - zenn madam la ti ansegn mwa ki konfesyon la sekre -. - Wi, me premie fwa to bizin dir mwa - Arpia la ti insiste. Nanye pou fer. Ti ena lames, kominion ek kot sorti zot ti fors mwa anbras lame tonton e pou dir: - Vossi beni mwa -. Mo ti koumans depi granper, toultan mem fraz, lerala mo ti fer letour tou bann fami. Matant Gaetana ti donn mwa enn ti liv. Mo ti gagn fin, me personn pa ti ofer mwa pou manze. Dabitid, apre seremoni, li ti koutim al dan bar pou pran gransia la avek bann biskwi, me ti tir zot dan sa mani lekonomi la: midi nou ti manz enn pla pasta ek dan lapremidi nou ti al kot fotograf la parski bann bann fami ti propoz pou avoy enn Photo pou mama.

Mo ti fini deziem klas, mo ti gagn promosion avek bann vot bien ba. Sa lane-la nou ti bizin dan lakanpagn toutlong lete. Mo opoze: - omwin dan Dimans mo bizin al Lames ek rod granper ki tousel -. Li ti enn bien bon zom, malad ar astma. Tifi la

inn neglig li, inpe pu negligans, inpe parski zot kondisyone par mari la, tultan ankoler ar bann vwazin, bann pros ek papa -lalwa.

Mo ti pran linz la pou lav li e mo ti amenn li dan tantinn kasiet par Miserillo sinon zot ti pe gagn problem. Li pa ti santi lamour mem pou so papa: enn zour so demiser ti vinn Caststraze pou averti ki li ti mor. "Si to pa ale, to amenn twa Cauci pou geri (koutpie dan bour) dir li.

Kan fet la ti dan vilaz, ti ofer bann konpozan sa band mizikal la "pies dir", enn glason ki ti apel so konsistans partikilie. Ton Michele, zame li ti konpran si li pa ti kontan sa ou parski ti pouse ver enn zes insolit zenerozite, trouv mwa pas li ti apel mwa: "Kostetina, vinn sers glason". E alor mo ti profit lokazion pou goute, dan sa bann lokazion rar la, enn bon zafer.

Ena inpe letan Dr. Coenno Di Banseno ti fer mwa rapel enn detay ki ti finn perdi dan mo memwar. Pandan ki sa band mizikal la ti pe zwe bann zanfan dan lari lavil ti pe sey rant dan defile. Me pou ki zot zistifie zot prezans li ti nesaser "kone" enn konpozan. Pou prouve, to ti trap enn lame dan pos so veste. Mo ti swiv mo tonton Michele dan sa fason la, pandan ki Gianni Cocentio, garson enn profeser de-papa orfelen ek orfelen, ti trap so lame dan so latet lider.

Omilie lager dan Novara, sertin bom ti koumans tonbe. Tou dimoun ti sove e detrwa konesans ti pran refiz dan Kasstran ar nou. Pou mwa li ti enn fet parski mo ti kapav an konpagni. Sak fwa li ti santi sifleman bann brans la. Nouvel trazik garson proprieter patisri Orlando ki ti desire par enn bom osi ti arive. Mama ki res Domodosola, dan enn leta groses pou katriem fwa, ti res tousel avek Rosa ek Antonetta. Mo papa ti finn re-apel li dan Sisil pou fer sib la. Detrwa mwa apre depar li ti kone ki so mama ti finn donn nesans enn ti tifi ki ti apel Emma e ki li ti gagn lokazion retourn lakaz kouma ti pe atann esanz la ar kat zanfan.

Malerezman, li finn ariv Domodossola finn trouv enn sirpriz amer: Emma ti finn aret viv apre 12 zour. De zour pli tar li ti bizen retourn divan. Detrwa mwa pli tar - li ti peryod insertitid ek instabilite apre 8 Septam - li ti reysi sape dan servis militer e li ti retourn dan Novara ki ti pe atann lager la fini par ariv kot so mama. Li ti ouver enn ti laboutik soulie. Toulezour mo ti al get li. Timid me malen pou sa laz ki mo ti ena la mo ti ena lintwision ki papa ti al dormi ar enn fam marye me ar mari militer la. Enn zour mo ti rant dan bwat lor montaz Piazza Bertolami. Dimounn ki ti akote li ti koze ar papa. Mo ti galoupe ar indis la ek medyom ti ena bi pou fer mo papa fer so mama ki ti tradir mama la. Voisin la inn resi pran mwa, alor ki mo papa avek enn sourir inn dir mwa "finn fer to biznes". Dan '44 enn zanfan maron finn ne, boukle kouma li...

Dan Badivyas granper paternel finn tom malad ar kanser lestoma. Mo ti gagn permission ar matant pou al get li. Souvan mo ti desann depi Caststragia ek mo ti al lor sa traze-la lor larivier. Mo rapel li lor lili, anpe. Granmer la ti ankor okipe ar laboutik la ek li ti kapav dedye tigit letan ar li. Li ti met enn brin zoliv dan so lame pou lasas bann mous, me li ti anpir e nepli ti ena lafors e mo ti lasas zot. Le 2 Novam 1944, laz 66 an i ti anvol pour paradi. Papa ti ankor dan Sisili. Bann tonton ti partisip dan lanterman osi.

Sak fwa mo ti gagn let enn mama. Dan '45 Papa ti retourn lor Domodosola e mo frer Guisep ti ne an '46.

Katriem sapit - delwil, latwal aranze ek move lizie

Lager la ti pe fane partou dan lemond, bann kominikasion ti difisil ek nou ti nepli gagn mama mama la. Erezman, papa la ti finn re-apel li dan Sisil dan lekor Berserali e kan li ti ena detrwa zour liberte li ti vinn get mwa. Akoz lager ti ena boukou dimoun dan lakanpagn. Bann dimoun ki ti finn deplase ti abitie arete pandan kinz zour, me lerala dan vilaz ti ena danze bann bonbardman e zot ti prefer res dan lakanpagn toutlong lane.

Sak fwa mo ti al refiz avek sa bann dimounn-la. Ti ena enn fami avek kat zanfan toultan dan bon lanbians pandan ki zot ti mank manze. Mo ti trouv vorasite bann tonton ki ti ena boukou fig sek e zot pa ti donn personn: Mo ti pran enn zoli pogne e ansekre mo ti amenn zot. Enn ti fava zariko ti donn mwa ti-dezene mo ti epargn zot pou zot. Mem dipin dir: enn tranche ki mo matant inn met mwa dan mo pos avan mo al lekol mo diviz li avek sa bann zanfan la ek anretour zot inn donn mwa detrwa fey pou ekrir lor la, zot inn fer mwa zwe lor balanswar ek enn ladan inn konstrir zouzou, sez ek lili pou bann poupet ki ti destin mwa ek so ti ser, alor ki gran ser la ti fer nou patch poupet.

Parfwa li ti arive ki mo ti desann ziska larivier, kot bann fam dan lantouraz ti al lav linz ar sann-la, e mo ti res pou gete avek mervey dife pou sof dilo dan enn resipian konteni ki ti leve avek de gran ros. Zame mo finn trouv sa bann looperation-la pou

fer matant-la. Preske zame li ti lav li ouswa li ti al dan larivier kan pa ti ena personn pou pa montre so linz ki ti'nn gra ek bien sal.

Lot fwa mo ti obzerv bann fam ki pandan de-trwa zour ti fann kannva ki ti trese dan lakaz. Zot ti mouy li ek ti fer li sek anba sa soley ki ti pe brile la ziska ki li ti vinn blan. Matant la ti toultan apel mwa lakaz me mo ti fer koumadir mo pa ti tande. Dan lager, tifi la -lalwa ti finn osi retourne depi Turin avek enn tifi. Par respe pou Salvatore, boper la, li ti gagn tretman kouma enn larenn. Sa lepok la zot ti res dan vilaz e pou lokazion matant la ti tir savon parfime, serviet lin, pla sek, nap ek serviet pou fer enn bon linpresion. Olie sa mo ti gagn tretman kouma enn serviter, mo ti avoy mwa fer bann komision e mo ti gagn dilo dan lafontenn, parski avoy envite la ti enn dezoner.

Nwel ti vini e, dapre koutim lenor, lamarye gramaten ti ena enn zoli kado depi tibaba Zezi ziska so tibaba: enn zoli servis marmit ek sousouri poupet. Mo ti bien kontan pou li, me anmemtan mo ti eklat ar koler vi ki zame sa bann kitsoz-la ti arive. Mo ti vinn pli feb ek pli feb. Ti ena rezin me maler pou manz li: to ti bizin sers li pou divin. Zis sa enn ki ti kokin ar bann vwazin la ti kapav manze. Bann nozel ti rasanble me pou vann zot. Mo ti manz sertin parmi zot ansekre kouma bann lisien lafore. Bann tonton ti aste dile la zis dan Nwel ek Pak pou prepar biskwi la ek mo ti skim li avek enn kiyer-a-kafe pandan ki mo ti pe bwi. Rarman matant la ti prepar dizef la ar lizie bef. Mo ti souvan espere ki li ti pou frir li: - Anou met li enn kote pou ki kan nou ena enn ti ek ovar ovaric (li ti enn zenn zom depi Mesina ki ti tourn ver lakanpagn pou ramas dizef fer zot pase pou fre) nou vann zot ek pran sa kas-la -. Li ti ramas bann dizef-la pandan de mwa ek apre li ti vann zot.

Messin ki ti aste bann dizef-la sirman ti trouv enn ti-poul dan so lame. Ti bizin lasas bann fig, zis kikenn ki ti kapav manze, bann lezot ti les zot sek dan soley pou vann zot ouswa gard zot pou liver. An Oktob dan lasware bann zoli marton ti fer. Ena inn kale so tonton inn kit zot inn les zot lor latab lasam (pa lor lasiet me lor

bouton ki'nn grese par delwil ki'nn leve depi lalimier) ek gramatin, kan linn leve a kat pou al travay li'nn leve mwa anler ek kit bann marron ti dir mwa: "Fer ti-dezene". Mo ti obeir ek mo ti manz zot pou lafaminn, me zot ti konn delwil ek inevitabman ti fer mwa gagn douler lestoma. Tonton la ti fer vantar otour: - Mo kontan mo tipti tifi, mo mem prepar bann marron kan li ankor tar aswar -. An realite mo tonton ti ena laenn dan so lizie. Sak fwa zot ti zonn, dife rouz kan li ti al ankoler: mem si ti tipti, sa bann lizie la ti anvayir so figir. Zot ti tipti ek profon kouma bann trou etrwat kot mo deteste sorti. Antretan, sa dinenter-la ek bann ver ti gagn triyonf. Matant-la tanzantan ti donn mwa enn kiyer-a-kafe delwil. Sa gard bann ver la ale, marmote pou konvink limem... Ierla li ti koumans par "Iortu": - Mazai enn payana graxou vermu, Éau u maznu ki ti soulèn tou Kretien. O Liridì, ou Mardi Senu, O Merkid, O Giuvidì Senu, oubien Vinardì Sentu, ou Sabutu Sentu, Matteia du Justinia de l'ancrane pak.--.-

(Mo finn touy enn ver gra kan mo ti payen e aster mo touy li ki mo enn Kretien. Mardi Sin merkredi, dan Sen Zedi, dan Vandredi Sin, Samdi samdi, lor gramatin Storma tonbe. dan Merkredi Sin, lor later).

Mo pa kone kouma mo finn kapav sirviv.

La nou ouver enn parantez.

Aprè boukou lane douler lestoma ti trap mwa. Mo ti al fer bann reyon ar masinn gro kouma enn lasam. Zot ti donn mwa manze blan pou konpran si ti ena okenn ilser. Malerezman pa finn trouv nanye. Radiolog la dir li ti gastritis ek li ti donn mwa inpe paliatif pou diminie douler la. Mo finn ariv ziska ki mo pa kapav dizer enn kiyer-a-bous dilo. Mo ti ena apepre sinkant banane. Paolo, enn kamarad Armando di Pianseza, ti propoz pou amenn mwa kot enn spesialis. Li osi li ti sorti depi Dokter Mazeo. Zouti gastroskopi la pa ti kapav rant dan lagorz. « Mo pa kone

kouma pou sov sa fam la », a déclaré le docteur, « pilor la ferme ». Tou bann dimoun ki ti fer gastroskopi ti sorti dan lasam ar zot lipie. Mo dan brasle ar Flebo la. Dokter la ti preskrir mwa enn swin bien for pou de mwa. Kan mo ti retourn linstriman la li ti ankor pa pase. Enn lot swin ankor pli for pou trwa mwa.

Sink mwa plitar premie vizit sa linstriman-la ti koumans kas sa piloris-la. "Mirak!" Dokter Mazeo ti dir. Tib-la ti tir sa tib-la, li ti fer mwa boukou kestion pou konpran si li ti enn zafer konzenital ouswa li ti koze. Mo ti koumans plore: "Li pou kitfwa delwil ki Zizì ti donn mwa tanzantan pou bann ver". Dokter la ti met so lame dan seve: "Delwil? Ek to ankor vivan!". Kontign swin tanzantan mo ti repet gastroskopi.

Mersi a Dokter Mazéo ki finn sov mo lavi aster apre plizir lane mo kapav profit manze avek zis enn ti medsinn konfinnman.

Kan kikenn ti apel li depi balkon, ti tini matant ki ti tourn zot. Zot ti lerla konsey li pran enn ver karem Ferrookino. Li ti konvink so mari pou aste li e gramaten li ti donn mwa enn ver.

Dan sa lakaz-la, anplis, siperstision finn osi regne. Tonton la ti toultan ena enn latet fermal pou sa divin ki li ti avoye la, me dapre li lakoz ti move lizie kikenn. Madam la ti bizin relev li: li ti pran enn lasiet ar dilo, vers disel ek enn gout delwil e lerla li ti koumans ar Prisintu pou latet fermal: - Ogliu Biridit, Ogliu Santissiu, tras lakaz ek Skusiu, Ogliu. Fatori ek Scasia ek Scasia ki ena dan Biridito ek Scasia... (Delwil ki finn beni, Petrol Sen Rantre Rantre dan sa move lizie la, li kondir sa move lizie la, delwil beni ti fer for ek li pourswiv sa diab la...).

Sa tach delwil beni la, agrandi, retire, dapre zot krwayans, move lizie. Enn tipe apre sa dilo la ti aroze ar kat kwinn lasam la e latet fermal la ti pas ar li.

Pou tret bann blesir delwil, bann latwal aranze ti asosie, ek enn bout laviann pou fer sa bouyon-la. Sa melanz orib la ti, pou zot, infalib! Gramaten zot ti donn mwa

enn ver dilo ar Magnezi. Apre enn ti moman tou ti pe tranble mo ti bizin sorti pou al dan freser pou liber momem. Kan mo ti rekipere mo ti avoy mwa ar enn fam ki ti pe zwe mazik: ar enn difil li ti mezir mwa depi latet ziska lipie e ar mem lebra orizontal. Enn morso ti manke, li ti ward lor so lamor pou sa lane la.

Mem si dan zot sime bann tonton ti ena lafwa dan Bondie, dan bann sin, dan Madona. Sak lane le 8 Septam, zot ti al apie pou Tindari, dan sanktyer ki ti dedye a Madonna nwar ki ti lwin ar lavil anviron karant kilomet. Deza depi sink an mo ti bizin fer sa penitans la.

Alokazion pelerinaz ziska Sanktyer Tindari enn zour avan, matant-la ti fer bann tag-la (panp) sifon ver. Tonton la ti al lasas dan enn fason ponktielman ek li ti amenn enn ou de lapin sovaz pou kwi. Pou fer enn bon linpresion, matant-la ti osi prepar bann dimounn ki ti ena sa bann dimounn-la. Li ti reflet limem e li ti netway so figir ar enn bout. Lerla sante la "kot Zazà ete, mo bote" ti an-vogue kot mo abitie apel li "Zizi".

Nou finn koumans pou Tindari otour onz an-swar pou ariv ler. Fatige ek fatige pou mo frazilite mo ti demande boukou fwa inpe dilo dou, me zot pa ti aste li ar bann stal kouma tou bann lezot dimounn fatige: zot lake sel lafontenn ki trouv dan legliz kot dilo so ti leve ki Li pa ti kontribie pou apatis lor la. Dapre tradision, bann zerb, zariko ek kanel aste, lerla li finn al dan lames, li finn priye Madinuz-zaza ek kot sorti nou finn zwenn bann kamarad vilazwa ek mo bann pros paternel. Midi nou ti al manze anba pie zoliv lantouraz. Domaz mo ti telman fatige, sa zour la anfet ti pe touzour apetisan manze pou fer enn bon linpresion divan bann kamarad. Dezene la ti inplik enn lapin sovaz ki ti kwi dan four, ki tonton la inevitabman enn-de swar avan li al lasas, oberz ek piman four, rezin ek biskwi lakaz. Pou retourn lakaz bann kamarad ti pran enn mwayin: saret loto ou seval. Mo ti pe gete, deza demisione pou mars deryer. Zis si ti ena enn tonton ki mo ti kapav pey pou al lor seval, sinon zot ti douler.

Sinkiem sapit - Bann ibou

Osi lor size larelizion, kan mo ti anrezistre mo tonton dan enn konfraternite, zot ti ena obligasion pou konfes ek kominik Dimans dan legliz San Giorgio. Seremoni la ti fer sink-er gramatin, pret la ti dabor konfes tou zom dan enn lasapel, lerla li ti koumans ver konfesionel pou fam.

Kan li ti tous so matant ki ti met enn gro shal nwar, li ti met linz la pre kot griy pou kouver limem otan ki posib: ti paret ki li ti bizen fer bann inhalasion chamomil. Li ti konfese ek lerla: "Aster li depann lor twa - li ti dir mwa. Mem si mo ti anvi konfesion pandan lane ki mo pa ti kapav. Matant la ti repros mwa: - To pa bizin fer riye ar Senier, ase enn fwa par an, sinon to pa merit pran host la parski to kapav osi fer pese ar to lizie -.

Ver nef Lames Sin, Kominion ek deswit dan lakaz. Kouma dabitid, tonton la pou bann rezon initil ti pe tranble, tous nerve ti vinn ver li. Bann senn indekrir ti arive: si sa zour la ti bizen bizen pou enn rezon ou enn lot, li pa ti kapav kras, sinon Senier ti zet depi labous. Si par maler li ti arive, li ti pran kouvertir zi la, kras andan e ti reflet likid la ar dilo ek disik. Pou Semenn Sin, nou ti res dan vilaz mem aswar pou asiste bann sermon aswar ki ti fer par moine. Dan Zedi bann pizon ti prepare, enn lapat biskwi dan diferan form avek bann dizef dir -bourri bwi avek dilo ek anelin, ingredian toxik. Gramaten, karem ti vizit tou bann legliz adore bann zerme dible, lerla trwa fey neveil (lanevant medisinal ar enn parfin bien entans) ti avale) ki ti garanti bien -etre toutlong lane.

Pandan lazourne li ti bizen travay pou evit fer ditor Zezi ki ti finn krisifie, si li ti kwi pike zegwi, si li ti trouv limem ti ena risk fer lekor la dimal, eksetera. Pou sa zour la mo ti konbine, mo pa ti mem pran bann barik, sinon Zezi ti plore. Lor onz Samdi ti ena Lames Lape ek Rezireksion. Tou bann zanfan finn amenn bann pizon pou gagn benedikcion pret-la ek apre manz li. Zame mo finn kapav tir sa satisfaksion la parski mo ti bizin gard mo pizon avek de dizef pou vwayaz lekol ki ti organize Mardi apre Pak. Mo ti bizin ofer li sa profeser-la. Zour Pak zot ti aste mwa enn avion vre pasta, pli tipti pou pa depans tro. Tonton la ti telman briye so soulie ar lasann kastrol ki ti forme lor dife. Si matant la ti kone ki enn travay ti fini ek zot ti pey li, li ti rekomann mwa: - dimann tonton la si li amenn sa larzan la -.

Li ek mwa ti bizin preske kontan li kouma de esklav ziska ki li ti bouze e ti donn li dis sa bonte la ar mwa. Mo larzan pa ti kapav depans li parski zot ti ena lintansion pou sa bann koson-la. Enn fwa ki mo ti dir matant la mo ti anvi zwe lot la. Li ti dakor parski li ti espere pou gagne. Mo ti enn mansonz. An realite, mo ti osi santi mwa afebli dan abiye konpare ar mo bann konpagnon: zot ti ena zip, me zot pa ti kontan matant ek mo ti oblize amenn bann linz antie. Tou dimoun ti met soset zenou koton blan, maron ou ble, mo ti bizen kontant mwa ar soset ki so oranz, tint ki ti kout mwins ki lezot. Mo ti amenn zot lor zenou ki ti soutenir par enn elastik, me pli gran problem se ki, san lipie, zot ti ariv lor cheviy. Mo ti pran enn per soset kourt lor la avek laspe. Mo ti deza ase marzinalize ek mo ti bizin osi fer distinkcion ant mwa pou linz. Ar sa sink lire la mo ti finn pans pou aste enn-de soset pli desan ki mo ti pou mete gramaten avan rant dan klas. Sa zour-la, laboutik-la ti ferme. Mo pa ti kapav al lakaz ar sa kas la parski matant la ti pou trouv zot. Mo ti pans pou kasiet zot anba enn ros lor sime mil. Aswar lapli ti pe tonbe ek res papie zot ti dezentegre net, kouma mo ti realize so landemin gramatin kan mo ti al rekiper zot.

Zot ti pas kinz zour e matant la ti dimann mwa si mo ti gagn sor. Pa mem mo ti sinser ek mo ti reponn wi. Sa larzan-la zame ti vini. Vandredi Sin, pandan laprosesion dan loner Addorta Madonna, zwenn profeser ti dimann so bann

explikasion. Mo ti mor ar laont. Biensir li pa ti okouran tou, alor mo ti pran de kalot dan matant anba so regar sever. Dan lekol mo ti touletan al volonterman, me avek bann move rezilta. Personn pa ti konpran mwa ek mo ti touzour gagn promosion gras a bann rekomandasion, alor mo mama ti trankil ki zot ti touletan fer mwa etidie. Mo ti zis bien ar sat la, ziska ki enn zour tonton sou la ti retourne depi lavil ar trip la e zaimo la ti pran enn bout pou manze. Kan bann solda ti pran enn mousket, zot ti touy li dan lakanpagn ouver. Pou mwa li ti enn gran regre.

O moman batman mo ti al sezi bann lagrin dible ek lorz ki ti kit laz bann vwazin, mo ti met zot dan enn sak e mo ti amenn zot dan moulin lor larivier Madam Tinder. Mo ti lerla amenn lafarinn la kot Novara kot kouzin mama ki, pou enn travay, kouma enn vev avek de ti zanfann, gramatin li ti al fer enn dibwa dan bwa e li ti alim four pou prepar dipin la pou sa bann la ki ti amenn so lafarinn gagn inpe kas ek enn ti dipin pou zanfann.

An Septam kan bann fig ti mir mo ti mont lor bann plant e mo ti reaparet bann bon fri par depoz zot dan bann panie kann anpandan avek enn krok lor bann brans. Bann fig ti koupe ek ti les zot sek dan soley lor enn kannik. Apre de-trwa zour zot ti vinn sek. Ti manz dan bann gran panie dan liver. Dan sa bann zoli peryod la, Madam Maria, vwazin vwazin, pe prepar bann fig sek. Souvan mo ti al rod li. Li ti mama boukou zanfann. Enn ladan, Carmélo, ti epileptik. Sak fwa li ti nepli trouve. Mama ki ti trakase la ti pou al rod li e mo ti preske kontan mwa akonpagn li.

Kan mo ti asiste sinkiem klas, profeser ti finn demann pou averti bann paran ki ti pou amenn nou dan sinema pou get fim "Ti Alpine". Bann tonton: "To pou trouv sa bann junk la pa pou ale". Neve pret la devan ti finn tande: "To bizin avoy li, mo pa finn mem truv li". Lerla zot ti bouze ek mo ti kapav ale.

Enn pake ti finn arive depi mama ar bann bonbon. Mo ti finn amenn sertin parmi zot lekol. Ti enn peryod lafaminn ek bann bonbon ti osi rar. Mo profeser so ser ti

ansegn katriem pandan ki mo ti sinkiem. Li ti dimann bann bonbon enn tifi pli pov ki mwa ki ti malad e mo ti kit zot tou.

An 1945, mo papa ti retourn kot Domodosola. Mo ti retrouv li an Avril 1946 ek avek li ti mo mama pe atann enn zanfan.

Passe apepre dix jour heureux avek mo bann parent. Souvan mo ti al rod bann granparan ek bann tonton, alor mo ti manz ar volonte ek bwar boukou regar sa granmer ki ti vann zot la. Alafin mo mama ti anvi amenn mwa ar li dan Itali lao, me matant la ti toultan fos ek egois, li ti konvink li pou kit mwa ar li. Mo ti asiste sinkiem, toultan ar difikilte etan done mo frazilite. Nouvel nesans ti frer la ti vini dan bann zour. Tou kontan, me dezole anmemtan mo ti plore ar lazwa ek douler. Kitfwa pou sa rezon-la profeser-la promouvwar mwa malgre ki li pa finn ouver labous pou bann lexame. Sa lane-la pei-la ti met enn seksion zimmaz ek preske tou seki mo bann konpagnon ti prepare pou bann lexame admision pou gagn akse ar sa. Pou mwa pa ti ena okenn posibilite: bann tonton ti konvinki ki zis bann ibou ki ti asiste sa kalite lekol la. Anfet, apre ki zimmaz la ti fini, enn lerla ti bizin al Messina pu bann mete. Mo bann paran ti bizin pans pou avoy sa kas-la pou sa bann liv-la, zot pa ti pou fer okenn depans. Mo ti kontign plore parski mo ti anvi kontign mo letid. Apre sa, zot ti ofer mwa lokazion pou inskrir mwa dan peryod profesyonel de-z-an, enn bien pov lekol segonder ki ti dire de-z-an. Pli pov finn al laba, an tou ka mo finn aksepte. Mars-vini, gramatin ek apremidi mo ti asiste sa kour-la. Lekol la ti melanze: bann mal pli rwayom ti lev lame kont direkter ki ti ansegn matematik, ti osi fer konpran li kler pou bann profeser Italien ek Franse. Pou bann tifi, travay lakaz ek nosion agraria pou bann zom ti afekte. An realite, pa ti aprann nanye. Mo profi ti bien timid ek avek enn gran laswaf pou aprann.

Avan lane skoler ti fini, bann profeser ti finn prepar nou pou enn teat sarite. Mo ti bizin fer enn laparans abiye kouma enn scaynizzo. Ti ena sa tonton-la so kopila, ti mank short. Kan mo ti dir so matant li ti kriye: "To malz pou met bann Cauzi". Mo

pa finn perdi mo lespri: mo finn al kot madam Barbieri Liezaza pou dimann soulie so garson lor loan. Alor, dan lasware resitasion mo ti abiye kouma enn scignazzo, ant boukou aplodisman ek dezespwar bann tonton, ki pou lokazion ti prezan dan lodians.

Malerezman mem sa de-z-an la ti pase e mo ti fini lekol la pou toultan panse ki mo ti osi ignoran ki ek plis ki avan.

Sapit Sesto - Lavwa pardonn mwa

(Lalimier bann zetwal)

Mo ti ena douz kan an Out mo mama ti vinn get mwa avek papa ek ti frer ki mo ti trouve pou premie fwa. Kan mo ti trouv so ti figir ti fer mwa kontan e mo rapel sa zour la kouma enn bann pli zoli dan mo lavi. Mo bann paran ti bien determine pou amenn mwa ar zot pou retourn lekol, me matant pou enn diziem letan ti detourn zot depi sa lide la: li ti pou avoy mwa pou vinn enn koudriye avek perspektiv aprann metie la bien. Ek koumsa li ti arive, kont mo volonte. Mo bann paran ti ale ek mo ti res dan Sisiman kouma enn idiot. Depi sa mo nepli ti ena lape e mo ti toultan plore ansekre. Bann tonton ti dir ki mo la sirman pa ti pou kontan mwa kouma zot, ki ti finn elve mwa kouma enn tifi (enn tifi ti pou sirman pas mo mem douler). Matant la enn zour ti sorti depi meyer koudriye dan pei, kot mo mama osi ti aprann, pou dimann mwa si li ti anlway mwa. Koud la ti reponn ki li ti deza ena wit tifi e li pa ti kapav ogmant nimerò la. Lazourne apre ki so matant inn amenn so dizef pou konvink li ek sa inn dir li: - Mo revize dan enn mwa, enn bann apranti kitfwa kit Turin ek enn plas pou to neve res lib -. Ponktiel, apre enn mwa mo matant ti avoy mwa dan laboratwar. Zenn madam la, ki pa finn depas enn met ek enn demi oter, akey mwa: - Oke, mo pou pran twa parski to fermal, mo mazine to prefer vinn kot mwa, plito ki to dan lakanpagn avek to matant -. Li pa ti ena tor pou pans koumsa. Landemin mo ti prezant mwa. « Laboratwar la koumans fou », a-t-il déclaré - en

lerla zot pou attrape lor sol -. Zistwar la ti koumans santi loder. Mo ti koumans netwaye kouma mo ti kapav. Mo ti tipti dan stati, mo ti ena douz an, me mo ti montre wit.

Mo pa ti kone kouma pou lav plans: dan lakanpagn li ti de ros ek dan vilaz, kot ti ena bann tiles, matant la zame ti lav li pou pa konsom zot. Mo ti sey fer mo maximum, me koudriye la ti donn mwa bourik la parski mo pa ti finn bien lav. Ver nef zot finn ariv bann travayer ek finn koumans pran enn lintere pou nouvo koz (zanfan). Zot tou ti pe get mwa ar ler pitie. Mo ti santi zot diskour e mo ti tom depi niaz pa ti konn bann zafer esansiel dan lavi. Sak fwa zot ti donn mwa detrwa travay kouma enn koudriye, bann zafer ki mo pa ti fer ar plezir, ti toultan amer parski mo pa ti kapav etidie. Ti ena enn kote pozitiv lazourne: midi, pa ti bizin retourn dan lakanpagn mo ti manze trankilman lakaz, mo ti fann enn serviet lor latab, mo ti ena ver, boutey dilo ek enn pla. An bref, pou manz enn bout dipin ek fromaz dir mo ti sey goute pou met latab kouma tou dimounn ordiner. Apre dezene mo ti al get enn vwazin ki ti ena nef an plis ki mwa e ti enn koudriye. Li ti ede pou ouver mo lizie divan mo naivite. Mama la ti viv ar li, enn ser ar enn lipie lelefan ek enn lot enfirm.

Parfwa zot ti invit mwa pou pran enn pla lasoup. Koud la ti dimann mwa ed li fer enn brodri lakrwaze ar linz zanfan la. Enn fwa ki mo ti ena enn kriz tristes ek mo ti kit travay-la an de. Enn lot fwa mo ti pran sann brasle la e mo ti sem li lor leskalie. Zot ti dire: “Kisannla Éve marché? Ce Pigliiu u Morbo? Alafin zot ti konpran mwa e ti pardonn mwa.

Parfwa mo ti monte depi bann relizie orfelina Antonien pou zwe ar bann orfelen. Mo ti zalou zot inpe parski zot ti viv zot zour an-ord. Zot ti manz ar latab la ti toultan bien fixe, lerla zwe e finalman dan bann moman etabli zot ti konsakre zot ar devosion Bondie ki ti pe priye. Mo ti panse: - sans, zot nepli ena paran e pourtan zot viv bien avek bann relizie, alor ki mo ena paran me mo oblize viv avek sa bann lours tonton la -. San zot konesans, pou evit enn interogasion anouyan apre,

tanzantan mo ti al rod enn matant paternel ki ti res dan vilaz. Mo ti dimann li larzan pou avoy enn let Getorri, mo ti pe sipliy pou amenn mwa ar zot.

An Novam sak lane zot ti amenn mwa dan Lazistis Sante' ki ti deroule lor Pano Vino. Dan sa landrwa-la bann granparan paternel ti met enn kanopi kot zot ti prepar laviann ek bann sosis griye ki ti vande ansam avek enn bon ver divin. Pou mwa li ti enn lokazion pou res ansam ar bann fami paternel, zwir bon laviann ek bwar enn lagar kouler, get bann stal ar lavant braser, lantern, marmit krok, katriem ek bambaelli.

Lelandime nou ti ankor pe al Badia Vecchi pou fet Sante'ugo, enn lames, enn ti laprosesion e apre ankor dan laboutik bann granparan ki ti ofer mwa sosis, dipin ek regar, sa ti tape par enn boutey ki ti ferme ar enn boul dan intern.

Enn fwa avan Nwel nou ti al Messina pandan 3 zour. Nou ti dormi depi enn fami. Li ti inpe dezagreab pou mwa: li ti dir bann tonton ki ti kokin dizef la depi enn peyzan depi marse. Mo ti finn aprann ar katekism ki pa ti pou kokin. Ar tifi la aswar nou ti al get enn misie ki ti konstrir figur. Bann tonton pou prouve avek zenerozite ti donn mwa inpe kas pou aste zot. Lor latab oint dan Kastrad mo ti kapav konstrir enn senn nativite. Ar bann brans asparag ek enn lark koton mo ti form enn kabann. Dan lasware mo ti bien kontan atmosfer de lalimier ki ti kree avek bann koki nwa ki ti tranpe dan delwil ek enn bout lakord akote Zezi Zanfan. Mem tonton Michele ti apresie sa lide la ek li ti anvi rekonpans mwa: "Ntoia, li pous de fig dan Lenn", ek matant la ti al pran zot anba zot lili kot zot ti prezerve.

Kan mo ti arete pou dormi dan Novara tousel, dan peryod Noven Noël mo ti al avek mo vwazin Antonetta ar fonksion ki ti ena 5er gramatin dan Legliz Annunziata. Dan fon legliz, sakrist la ti donn bann sez ki ti peye. Nou ti pran zot depi lakaz. Kan nou ti retourne nou ti vizit Caroline, lavaz sa inzenier-la, dan travay deza gramatin boner dan sa anba-la. Sa lepok la li ti deza al tir dilo kot lafontenn San Frans ar gran katriem, pou ranpli tank dibwa la. Li ti dir: "Kaïsi, atann isi, mo

pe al gete si bann misie la finn avans detrwa biskwi yer swar, alor fer ti-dezene". Li preske zame pa ti retourn vid -az. Mo ti invit Antoetta pou monte ek alim brasle la. Kan Carolina pa ti trouv nanye pou manze mo ti al dan lakwizinn pou pran enn bout dipin dir ek enn ver dilo depi "boumballo". Ziska 8 nou finn arete pou fer bann sant dimiel, lerla nou finn dir orevwar: Mo finn al laboratwar, Antonetta kot li pou ed mama la vinn sel tifi avek 8 frer.

Dan Novara tousel mo ti santi enn lavil. Kan mo ti al rod granper Tiri mo ti netway ver la ek li ti donn mwa "ar Sna" (laps la). Mo finn al aste vernis pou zong. Mo ti osi aste solvan la pou tir li kan mo ti santi ki mo ti pou zwenn bann tonton. Mo ti servi enn barotaltalco kouma enn lapoud figir. Ala: enn zour mo ti kit li lor so figir ek mo ti pas mo bann traka, bann kalot ek bann insilt. "Kot to finn trouv larzan pou sa koson la?". Ek mo: "To pa trouve ki li lafarinn?". Antretan, bann vwazin ti'nn demenaze pou al dan enn lot kartie. Enn zour zot ti invit mwa pou al get sirk. "Mo pena kas..." mo ti dir. Zot ti pret zot zot. Dan lapremidi maren laboratwar pou profit sa emision-la: bann makak lor piez, zanfan lor seval, lelefan, kloun, zafer ki zame finn trouve. Malerezman mo ti bizin gagn 8 lire.

Detrwa zour pli tar, pandan ki mo ti al Kasstratia, dan San Salvatore mo ti zwenn mama enn partner lekol ar enn sak ranpli ar legim ki bann planter ti aste. Li ti dimann mwa si mo ti kapav retourn dan vilaz (pou mantalite sa letan la li ti sey laont pou al lor laplenn ar sak la!). Mo ti dakor, mo ti pans pou ramas inpe kas avek sa bout-la. Malerezman, li finn lite kot li, li rekonpans mwa ar kat pistas Amerikin. Mo pa perdi mo lespri. Mo finn gagn enn lira par vann enn sant ar enn madam fantina. Mo ti konstrir pinochi karton ar lipie ek lebra ki ti bouze par enn lakord. Ena zanfan ki finn aste zot pou de-trwa sou. Enn lot lide: linet soley pou bann zanfan pov. Mo ti pe rod transparan bonbon kolore bann bonbon divan bann bar. Ar papie disik mo ti koup kad la e mo ti kapav rekiper lezot sou. Apre de mwa mo finn reysi retourn 8 la.

Granper la malgre laz avanse, astma ek erni ki li ti amenn depi laz sink an, li ti sey distrer limem dan lakanpagn, depi ki so tifi preske zame ti al vizit li. Sa de mwa dan lete la ti bien kan tifi -a-lalwa depi Messina ti arive: li ti lav lin la ek sober lakaz pou netway li apartir tou seki ti finn akimile pandan lane.

Kan nou ti zwenn li li ti dir mwa: - To matant enn laont, to pa kapav fer enn vie misie soufer dan sudikum -. Aswar mo'nn al raporte, me matant la inn kritik ser la - in-lalwa: - li enn lavil, li kapav panse dan limem seki li anvi -. E mo ti reponn: "Li ena rezon, mo finn trouv netwayaz ki li fer: li finn mem lav ar lasid la pipi la e finn retourne briyan". A sa pwin la li ti donn mwa enn kalot akoz sa bann zafer la li pa ti bizin koze e mo ti enn move.

Enn zour granper la ti donn mwa kas e mo ti aste enn liv sante ki bann tifi dan laboratwar ti koze. Depi inpe letan monn resi kasiet li, me enn swar mo pa ti ena letan e tonton la ti koumans blasfeme: - mem sa bann move koson la, aster to pe vinn enn dominer -. A sa bann parol la mo ti aras li dan so figir avan li ti fer li. Devan mo rebellion li ti nepli trouv nou, li ti tir sentir pantalon la e li ti koumans frap mwa ar violans. Mo ti ena apepre trez an ek ti sel fwa li ti dir so madam: - Mo ti kone ki enn madam pou l'Italie koumanse, akonpagn to neve dan pei ek avoy li avek li ar so bann paran -. Sa moman la mo ti santi mwa kontan, mo ti osi bliye douler bann barik ki mo ti pran, lerla mo ti al asiz lor laplenn louanz. Marenwar ti koumans desann, mo ti panse, pandan ki lonbraz lanwit ti infiltre dan bann brans pie ek enn ti divan fre ki ti date pou retourn lor larivier.

Mo ti apiy mwa lor enn nwa ek mo ti gagn somey kan mo ti pe get niaz. Mo ti reve boukou, enn larme rev kolore. Enn labriz leze ti kares mo figir. Mo ti ouver mo lizie e mo ti bien kontan sa plas ki mo ti toultan deteste la e mo ti realize pou premie fwa ar etonnman ki ti ekler zis par lalimier bann zetwal. Mo ti les mwa al dan sa leta abandone la, mo ti reve ankor. Boner kouma enn likid misterye ti rant dan gout mo ti etre. Mo pa ti enn zanfan dou. Mo lipie ti ride, parski zot ti finn mars lor bann ti

ros fite dan larivier, me tou mo lekor, e mem lam, ti aster abitie deteste tou seki li ti kapav paret dou ek tann. Me mo konfes ki sa ti somey sa swar-la ti extraordiner ek zame mo ti retrouv li. Kikfwa aköz sa mo ankor rapel li. Enn kou enn lame ti plas limem lor mo zepol, matant Antonia ti arive e dan so sime, enn sel kout li ti kas mwa: "Anou al lakaz. Kan nou ariv la, to pou anbras lame so tonton e to dir li - Vossia -". Ek li ti koumsa mem.

Sa swar la mo ti retourn tou tranble, aswar mo pa ti kapav dormi e mo ti pas bann ler dan enn spasmodik ki ti pe atann lazourne. Si mo ti glis dan mo somey san ki mo ti realiz momem, enn sel kout mo ti fer enn tranzaksion kouma pou enn lapel oubien pou enn ronpwen konsians, ki ti dimann mwa alarman ek fermal e pa ti donn mwa enn pie. Mo ti pas leres letan ar lizie ouver pou ekzaminn bann mons ki marenwar lanwit ti tir lor miray e, san ki mo ti ena lafors pou fer nanye, mo ti plore ek plore. Me li pa ti enn plore plore, li ti enn lot zafer ki mo pa ti kapav perseve. Lelandime mo pa ti al dan laboratwar parski mo lekor ti paret kouma enn papie zeografik, telman ti ranpli ar kraz. Mo ti revini zis apre enn semenn kan bann pankart ti koumans dekolore.

Sapit setimo - Emili

Dimans apremidi mo ti al orfelina avek sertin kamarad: enn relizie ti explik Levanzil dan enn zoli form avek detrwa blag pertinan. Se vremem enn gran lazwa pou pas sa ler-la dan lazwa. Enn zour li ti dir nou ki levek Messina pou arive an Oktob pou bann konfirmasion.

- Lev to lame ki anvi sa sakreman la alor mo kominik li ar sa arprist Monsesa Monignor Abadessa.- Mo pa kone ki pou fer timidman mo finn lev mo lame. Detrwa zour pli tar mo ti dir li Zizì. Li ti anbarase: to ti bizen rod enn marenwar. Tifi poster, Mis Rina, enn zenn profeser. Kouma nou kapav demann li? Lelandime nou ti al kot li ek li ti dakor. Le 9 Oktob 1948 apremidi mo ti al avek mo bann kamarad Legliz Matrix pou konfese. Lelandime mo ti al dan lakaz marenn la gramaten, ki ti donn mwa enn brasle filigre ki ti trese ar leker. Mo ti koumans kontan. A 11 an nou ti al legliz. Levek ti arive e ti koumans selebre Lames Sin. Dan interval nou finn align nou dan nef santral ek enn par enn li finn konfirm nou. Apre lamas, bann tonton pa ti ofer mem enn kafe marenn. Zot ti zis dir li bonzour par apel li sinpleman "konmarse".

Mo rapel ki kan mo ti zanfan kan nou ti retourne depi Kastradri avan ariv dan vilaz ti ena enn lasam ki ti dedye a Sover. Zizì la ti aret enn moman ek ti dir for "oh mama, oh mama...". Mo ti panse ki li ti enn lapriyer. Kan mo ti vinn pli gran mo ti konpran ki olie sa li ti apel so mama ki ti finn mor, etan simitier trouv zis lao lasam.

Zame mo ti vizit simitier parski Zizì pa ti mem al pou fet bann sen. Mo ti kone ki dan sa lokazion la dimoun ti aste bann fler la ar Miss Signoro dan enn landrwa ki ti apel "Fussadelo" e preske dan laprosesion zot ti al dekor tom zot pros. Enn fwa ki mo ti propoz Zizì: "Kifer nou pa al vizit tom to mama osi?".

Li ti reponn ki li ti pou sagrin. - Li initil invok "mama - mama" si to pa anvì amenn zot mem enn fler. - A sa bann mo-la preske bouze. Nou finn al dan Fussadello pou aste detrwa krizantem. Zour bann sen mo ti al apel granper Tori pou fer nou akonpagn tom "Mama", pou mwa enn granmer roz. Sa tom la ti bizin rekonstrir li resaman parski dan lepok lager sel bom ti tom dan simitier ti detrir li.

Mem si mo ti fier ki mo ti gagn enn lot batay, mo panse ti al lizour kouma aswar. Mo ti sey distrer momem kan mo ti dan laboratwar. Mo ti koumans pran gou pou koud: Mo ti prepar bann ovasite pou bann sang, mo ti souffle lor feray sarbon. Kan feray ti so, bann gran tifi ti dres bann bout-la pou anbalaz bann linz-la. Pou gard li tann li ti servi pou met dan bor bann piombi ki ti koud ant de fet. Mo ti al aste zot ar mo paren ki ti vann fizi. Zot ti bann pwin ki mo ti bizin plat ar marto. Parfwa mo osi mo plat mo ledwa... Antretan Madam Orlando ti pe kontinie koup bann kour koupe pou bann gran tifi. Mo ti pe asize bien lwin me mo ti okip mo zorey pou konpran kiksoz ar bann leson. Enn fwa ki bann tonton ti dir ki nou pou al Fantna pou rod "konmarse" ek "parpasans", bann ki kan zot ti vinn Novara pou bann komision inportan ti dormi ar nou. Enn fwa ki Comann la ti dimann Zizì "Komie lane to ena?" Ek zizì: - Mo pou kapav get lizie, mo kone - (mo mank vi, mo pa rapel).

Ar bout granper Tiri mo ti finn al aste enn bout latwal ver, pou teste mo kapasite mo ti anbalaz enn zip. Zour depar pou Fantna ti arive (de-z-er-tan marse). Nou ti leve 4. Mo ti anvì sirprann Zizì met mo zip. Li ti telman pre ki mo ti pe apenn marse. Kan zot finn trouv mo kreasion zot finn koumans dir: - Nou finn grandi li e aster ki li koumans vinn gran eski ibou la. Li fer nou gagn onte. Ek mo finn pini:

"Sa dezavantaz la, si to anvli li koumsa, sinon, to pou donn twa osi!" Me dan mo leker mo ti panse "kouma mo mars ar enn zip etrwat koumsa.". Selman, nou ti ariv dan to destinasion. Komers la ti demande kot mo ti fer enn zoli zip koumsa. - Sa Figi Illa - (li ti fer li) Zizi reponn. - Apre kan nou bizin koud enn zafer nou vinn kot li -. Fierete siveta...

Parfwa dan vilaz mo ti trouv bann zafer ki ti fer mwa sagrin. Emilia ti enn sourd - mit, kitfwa san lakaz. Preske toulezour li ti pas depi lor sime kot mo ti pe reste. Si li ti zwenn kikenn, li ti amenn so lame dan so labous. Parfwa dimoun ti ofer li enn bout dipin, me ti ena bann ki san skroup ti donn li bann krout fromaz e lerla ti kasiet pou trouv reaksion: pov fam la ti asize lor mars enn laport e ti bat so latet kont miray. Enn zour al laboutik pou pran difil mo ti tann lavwa for Antonio, aveg. Depi laba, ki trouv lao dan pei, li ti anonse ki bann sardin ti arive. Ar detrwa lira bout granper ki ti finn avanse mo ti al get marsan pwason pou aste enn-de hector. Midi ti alim four ar sarbon la, mo ti kwi bann sardin e mo ti met zot dan enn bout papie disik. Kan mo ti trouv Emilia depans li, mo ti donn li. Li ti get zot ar etonnman e li ti mansionn enn sourir pou remercie mwa. Mo ti trouv li pe asize lor kontour abitie, li pa ti tap so latet kont miray, me li ti amenn so ledwa sikann li. Sa zour la mo pa ti manze: Mo ti bizin netway four la depi bann lansemb ki pa ti pou fer mo bann liniativ konpran bann tonton.

Pou sa sime la, Angela ar so garson Nino ti pas ver midi, enn dimoun andikape ki ti marse me ti koz ar bann zes. Zot ti al avek enn seau pou pran lasoup-la dan orfelina. Enn zour Nino ti tousel ar so seau, de garson ti res kot mo lakaz e ti sove. Li pa ti kapav tir lor so pantalon. Li ti san sous-vêtement. Mo ti desann timidman pou kouver li. Ti premie fwa mo ti trouv enn zom touni. Maler lor si bann tonton ti kone, li ti pou enn skandal.

Dan enn parmi bann boukou let ki mo ti avoy mo bann paran mo ti finn exprim dezir pou enn mont ponyet. Kouma mo ti kone ki Madam Agostina ti finn sorti depi

Domodosola, mo ti al get li. Kouma li ti trouv mwa li ti anbras mwa e li ti donn mwa enn pake avoye. Mo ti ouver li e mo ti sirprann li mo ti trouv enn fourir anio maron ar boukl gro kouma enn ledwa, enn chapeau feutre ek enn bwat ar mont la. Mo ti tranble ar lazwa pandan ki madam la ti aranz li lor mo poigne. Li ti donn mwa enn ver dilo pou retourn lakaz. Lelandime kan bann tonton ti vinn Novara zot ti dir ki si mo ti met sa fourir la zot ti pran mwa par fou: personn dan pei pa ti posed enn zafer koumsa. Mo met li tou manier ar fierte. Mo ti retir mo mans pou montre lorloz ar tou dimounn. Souvan mo ti donn li lakord, alor dan enn tigit letan li ti kase. Al dan Kastrad mo ti zwenn enn dimoun aze ki ti pe demann mwa. Pou mo pa fer enn move linpresion mo ti get sa mont ki aster ti kase la e mo ti dir mo ti bliye sarz li. - mersi u steso -. Zot ti dir mwa bonzour ek zot ti kontinie sa vwayaz-la.

Konpare ar mo bann kamarad mo ti tipti ek mins, zot tou ti "devlope". Dan enn let mama la ti dimann Zizi si mo ti "devlope" kouma mo ser roz. Me pou koz lor sa bann zafer la li ti enn tabou. Li ti inyor li ki mo ti konn tou lor lavi. Ribele kouma toultan mo ti dir li "Mo pa enn 'zenn madam' parski mo deutif". Ek li: - Ki to dir? Nou finn touletan gard zot. Enn swar mo ti dormi dan Kastrad e mo ti santi mwa move. Mo ti transpire freser. Penser ki ti lafin mo ti priye, ti plore e ti sorti dan nwar pou fer detrwa gout pipi. Ek zot: "Si to leve ankor enn fwa, pran twa lor!". Kikfwa Madonna del Tindari ti protez mwa. Mo ti retourn lor lili dan lapay ek mo ti gagn somey. Lelandime dan laboratwar dan Novara, Mamzel Assunta ti trouv mwa pli pal ki labitid. Kan servez la ti amenn zot kouma toule gramatin kafe ek dile ar bann franch toste, li ti osi ofer mwa.

Sapit wityem - Vol bann aval

Pas boukou letan dan Novara mo lavi ti paret sanze: kikfwa parski mo ti al rod granper Tiri e ar li mo ti chat ar plezir pou bann lapremidi antie. Li ti rakont mwa boukou zistwar so lavi ek kouma so lexisans ti difisil enn lepok. Anplis, kan mo ti res Novara, mo ti gagn lokazion pou asiste bann levennman inportan ki ti arive dan pei. Surtout, bann grand fonction religieux, bann presentation, bann bapteme, bann confirmation, mais plus ki n'importe ki kitsoz ki bann ceremonie mariage, ti excié moi. Lerla, ti selebre bann maryaz dan lasware, mo ti preske touletan al browse avek zot bann kamarad dan legliz San Nicola.

Enn swar mo ti trouv enn lamarye deor dan rob blan akonpagne ar papa la. Candida kouma lanez, li ti paret kouma enn poupet, alor li ti zoli! Se Carmelin ki ti marye ar Filip. Mo ti idantifie mwa net ek mo ti reve lizie ouver: "Ki kone, enn zour li ti kapav tous mwa osi...".

Sa lepok la mo ti ena bann sansasion drol, ti ena kiksoz nouvo ek drol dan ler, mo ti ena prezantasion. Mo ti enkyet ek mo ti atann ki enn levennman extraordiner arive. Ek an realite sa levennman-la pa finn tarde. Ver midi apre-la ti abitie pase.

Enn zour dan mwa Zin mo tann so lavwa malen: "Ranpel, ena lapost". Mo finn pran let la, finn sorti ... Domodossola! Mama finn ekrir so ser.

Mo maron li enn sel kout ziska li preske desir li e mo ti lir li, ti ena nouvel ki mo ti pe atann enn lavi: ver 12 Septam mo mama ti pou vinn dan Sisili pou amenn mwa amenn mwa dan lenor! Aster mo ti enn zenn madam, lavenir ti pe atann mwa ek ti bizin rod mwa enn lokipasion. Kouma mo ti kone reaksion ki mo matant ti pou ena, parski li ti kasiet let la dan fon enn bokal ki ti ena enn lamer rayon: si zizì li ti lir li pov mwa... parfwa so tonton Miserillo kan li pa ti fer sa. travay dan bann hamlet ti vinn dan laboutik dan Novara. Parfwa li ti vinn ansam avek Zizì ek li ti alarme li ti dir: "Finn fer inpe letan ki to mama pa ekrir, kiksoz pou finn ariv li...". Okontrer, mo ti per ki enn lot let ti vinn avek sertin indis. Anfet, enn zour ti arive, me erezman san okenn alizyon pou vwayaz dan Sisili. Lete pou mwa ti glise dousman-dousman, mo pa ti kapav atann sa spasmodik la pe atann pou fini. Travay-la ti ed mwa pou pa reflesi ek pou pas letan ki ti separ mwa ar larive mo mama. Pou festin Asonpsion an Out tou dimoun ti anvi fer resorti zot elegans e dan laboratwar ti touzour ena boukou pou fer, plis ki labitid: boukou madam ti anvi montre nouvo rob la. Le 13 Out ti dedye a bann travayer ki ti kapav koud zot linz.

Mo ti finn dimann Zizì aste latwal la pou li lor par ar bann kamarad. Li ti dakor ek li ti swazir enn move latwal bez ar kouler bez ar bann desin ble. Laboratwar laboratwar ti koup li ar mwa ek ti donn enn travayer aze pou ed mwa koud li. Zour fet la mo ti ena nouvo rob la kouma tou dimoun.

Ti ena osi bann konesans ki ti sorti Fantinn. Enn ladan ti finn trouv mo zip etrwat seleb. Li ti amenn enn bout latwal e li ti dimann Zizì: "To neve bizin anbalaz mwa enn rob, li telman bon!". Mo finn pran bann mezir. Mo ti ena dan mo lespri enn model ki Miss Assunta ti anbalaz pou enn klian. Mo ti demann inpe letan pou koupe ek esey li. "Oke, latwal la inpe lour, adapte pou lotonn. Mo pou vinn ver le 20 Septam."

Antretan Carmelina, enn tifi laboratwar, ti invit tou so bann kamarad pou so maryaz, ti selebre enn swar Septam dan legliz matris. Ar permision Zizì mo ti al dan seremoni. Parmi bann invite ti ena osi enn madam depi Domodossola ki ti anons sa depar imin la: "Kosettina, to ena bann zour kont dan Novara. To mama biento pou vinn pran twa".

Aprè sa rafresisman ris la mo ti al lakaz ere. Bann zour ti pase e Fet Tindari 8 Septam ti arive, sa lane la bien long vwayaz ki ti anferme dan Fuomaa pa ti paret mwa dir ek enfini kouma premie fwa, li ti paret mwa pou anvole. Kan mo ti retourn dan Kastrazik mo ti inform Zizì ki mo ti pou aret detrwa zour ar exkiz envante ki laboratwar ti res ferme ziska zour 12. Sa gramatin la mo leker palpitation. Nou ti ramas inpe fig pou amenn kot enn vwazin ek nou ti pran direksion Novara. Lamwatye mo ti trouve depi lwin mo mama ki ti desann lor sime mil. Mo zwenn zot ek mo anbras li ar tou bann lafors ki mo ti ena dan mo ti lebra. Zizì ti koumans kriye "Kifer enn sel kout to finn vini? To kwar to tir twa Kontetinn?". "Wi - mama la reponn - dan trwa zour nou ale". — To pa kapav, li bizin prepar rob-la pou enn madam fantine. Li ti enn lot exkiz pou reste. Li ti kriye toultan. Mo ti inpasif mo ti pe tous lesiel ar enn ledwa. Mo sel regre ti pou nepli kapav al rod granper Tiri.

Le 14 swar nou ti dine. Zizì ti ouver so labous zis pou enn ti insilt a mo momi: "Avek ki kouraz to pran li, to pena leker, fer mwa soufer tro, mo nepli konsider twa enn ser". Mo ti trouv Miserillo ar larm pou premie fwa. Anba so zest brit ek dire kouma dibwa evidaman detrwa gout limanite ti finn res anprizone. Okontrer mo ti finn vinn fre kouma marb e mo pa ti finn bouze ditou.

Lanwit mo pa ti ferm lizie, par milye panse ti pe koze dan lespri e mo pa ti pe kapav atann gramaten pou ale. Mama la ti finn komann taxi la depi enn misie ki ti ena enn surnom "Couzi i loulou" (trontan loulou). Dan ler nou ti leve, enn dernie tous - ziska valiz karton ek enn bonzour bann tonton. Dan moman depar, mo matant ti kit so lasam an- larm, ar seve large, e li ti zet limem dan lipie mo mama, ti sipli

li: "Aster mo pou touy mwa e to pou ena enn lamor lor to konsians pou enn lavi! Silteple, to, to mo dimann li lor so zenou - li ti dir - mo zis enn pov fam, tousel ek trete kouma enn bebet par enn fos mari, personn pa kontan mwa.

Ar seve dezord ek figir nwayo labou, li ti donn enn koutpwen lor later par modi liniver antie. Mo mama ti'nn konpran ki ser-la ti vinn danzere ek li ti pe perdi so latet, li ti anvi. Me, li pa ti bouze, li pa ti les li pitie, li ti sourd ar so bann delizion, li ti get bien lwin e li ti atann lafin so skript. Kan mo matant ti realize ki mo mama ti pe rod dir, li ti rant dan so lasam, li ti refiz nou dernie orevwar. Enn sel kout nou ti ale, li ti retourn dan lari, pandan ki nou ti al lwin nou ti trouv li retresi ziska li vinn enn ti boul nwar ki ti konfize ar bann ros. Kitfwa mo ti kriel ar li, kouma zis bann zanfane kone, me mo rapel ki pandan ki mo ti pe elwagn mwa ar so lakaz proteze par lame mo mama, kan mo ti trouve ki li ti pre pou disparet depi mo regar tou mo rankinn enn sel kout. ti vinn lafeksion e mo ti resanti enn santiman konpasion pou li (lerla mo ti kone ki zizi pandan detrwa mwa lor lari ti pe kriy ar mwa koumadir mo ti mor).

Laport taxi ti ouver dan Piazzami. Depi lafnet mo dir bonzour tou seki mo finn trouve ziska lafin pei. Pandan sa vwayaz-la mo ti get paramama ek pei ki ti pe dousman-dousman elwagn nou ar mo regar, nou ti res trankil tank ki lamer ti dousman ek pei. Asterla mo ti bien lwin ar Novara, dan enn fason definitif! Bann panse opoze ti lager dan mo lespri e mo pa ti kapav dominn zot, lerla mo ti leve kan mo mama ti kares mwa par averti mwa ki nou ti finn arive. Lerla mo ti bien kontan sa pei-la bien for ki depi bien lontan mo ti deteste akoz sa lavi tris ki mo ti pe dirize la. Kot stasion viglier ti ena enn gran konfizion, boukou kouma nou ti pe ale pou al dan Lenor ar zot valiz karton ek lezot sak.

Enn divan mins ti sorti dan lamer e mo ti santi disel ki ti flash mo lalev. Enn zoli santiman mo ti resanti pou premie fwa. Nou ti atann trin-la pandan enn demi-ertan. Pou mwa li ti enn nouvo ler. Dimunn ti sant sante la dan vogue " Profeser, dir li si

dizéf la ubyin pul la finn ne avan". Tou dimounn ti retourne depi vakans lor kontinan. Arive dan Messina mo ti trouv bann vagon lor bato magazen ar etonnman. Li ti milye -Septam e dan sa lesiel ble lao la ti pe galoupe plizier milye aval. Avek zot vol zot ti pe brod mo rev: anfin zot ti pe retourne pou viv avek mo fami. Mo ti sey trouv Bondie dan sant sa fon briyan la e, mem si mo pa trouv li, mo ti remerisie li depi deeper mo ti nam. Apre bann ler infini nou ti desann Rom pou rebran, apre lezot lertan ki nou ti pe atann, trin pou al Milan, kot ti ena enn lot sanzman trin pou al Domodossola. Sa ti enn rev. Lor sa trin-la mama-la ti dir plizier dimounn ki li ti kone. Tou dimounn ti demande kot li sorti ek kisannla sa tifi-la ar li. Zot pa ti kone li ti ena enn lot tifi.

Mo finn obzerv bann peizaz: Mo ti trouv bann mazer lak ek bann lil avek mervéy, lerla bann montagn. Mo ti demande komie ti mank larive, mo ti kone ki lavil la ti dan enn vale antoure ar montagn. Nou ti ariv Domodosola tar gramatin. Lesiel ti gri, bann sime ti paret osi pentire nwar, dimounn ti mars ar enn pa desizif ki ti pe get lor later, mem linz la ti fer nwar. Dan stasion papa li ti pe atann nou avek mo ti frer ki mo ti trouve dan Sisil de-z-an avan. Bann bo ek bann anbrase. Kouma nou ti pe al lakaz mo ti pe rod dekouver sa plas ki ti pou vinn mo lavil la biento. Mo ti kont lafnet bann lakaz me zot ti telman boukou ki mo ti perdi difil mo bann kalkil. Ti ena tro boukou lafnet, ek tro boukou lakaz lor zot kamarad. Zot ti telman ot ki mo lizie ti perdi dan lesiel.

Mo finn sey vertiz la. Plizir milye kestion ti pe fane dan mo latet, zot ti pe al enpasians. Pandan kour mo pa ti kapav mars enn sel mo. Lerla dan lakaz mo ti gagn enn lot sirpriz kan mo ti trouv mo bann ser, ki mo ti rapel zis depi bann foto. Enn lot sirpriz se lakwizinn avek levie, robine ek four gaz (dan Novara dilo dan lakaz pa ti la ek ti kwi avek dibwa). Aswar li ti vinn vizit Kore Grazia ar so tifi Katerin. Bann vwazin ti anvii konn mwa osi. Prosenn papa landime swar ti amenn mwa sinema. Enn bann pli zoli sware mo lavi ki mo pou rapel pou toultan, ziska dernie zour. Finalman mo ti avek mo papa, avan mo ti kontan li kouma to kontan enn papa

absan, aster mo ti admir li e finalman pou premie fwa mo ti santi mwa proteze koumadir mo so prenes. An bref, li ti paret mwa mars lor niaz, mo ti finn debark dan enn lot pwin dan liniver.

Neviem sapit - Laport lesiel

Avan koumans par Sisil, mama la ti finn reysi trouv mwa enn plas depi fourir e apre de zour li ti akonpagn mwa pou al travay. Nou ti kit lakaz boner gramatin: mo ti bien exsite pou sa nouvote la.

Kot lantre li ti akeyir mwa zenn madam Tilde ki ti fer mwa enn gran sourir e li ti pran mwa par lame, enn fam agreab ek zoli. Tilde ti dir mwa dan Milanee "Bonla Tosa (tifi), vini, mo prezant twa bann tifi ki travay ar mwa: dan ek Teretina. Zot ena telman lexperyans, zot pou montre twa travay. Si ena problem - li azoute - pa onte pou demander". Alor dan enn batman lizie mo ti trouv mwa ar mo nouvo travay.

Mo ti deza bien gran ek pou fer sa sanzman-la dan lavi Bela Tosa pou premie fwa ki reg-la ti arive. Li pa ti konn boukou lor sa size la, me apartir bann zistwar ki so bann pli gran kamarad ti tande dan Novara, li ti konpran ki se koumsa ki li ti vinn enn zenn madam. Li ti konpran ki li pa ti bizen sa signal la pou li vinn enn fam: li ti deza pou tou seki li ti finn aprann, kone ek kontan. Li ti nepli enn kater ek li ti finn sibir metamorfoz papiyon. Li ti sorti lwin ek dan detrwa minit li ti pas depi enn lemond ziska enn lot. Li ti trouv li tousel ek li ti bien fier sa.

Antretan, mo ti koumans konn sa nouvo travay-la. Apre sa, ti servi bann kolinn seve pou met zot lor bann palto. Bann lapo ti mouye avek enn leponz ek finalman zot ti klout lor enn lax dibwa par tir zot lor tou kote. Li ti revinn lor mwa kan dan laboratwar dan Sisili mo ti kraz bann poz pou met dan fon linz la. Isi osi ki ena marto ki finn sove lor ledwa. Si ti ena enn ti soley, zot ti sek dan zardin lor lari, alor mo ti bizen fer enn santinel pou bann agno presie Pers, renard, vizon, ra-muque. Pandan ki mo ti trap zot mo ti kontan get loto ek dimounn ki ti pase. Mo ti mem aspire bann gaz ki ti sorti dan bann masinn e mo ti sey enpregn mwa ar sa parfin lavil la, telman nouvo ek intoxike pou tifi ki ti grandi dan ler pir. Lavil ti fer enn defile anba mo regar e mo ti mem perdi nosion letan. Mo papa ti explik mwa ki lazourne ti divize an ler laba, alor ki kan mo ti res Castrania mo ti konn zis leve ek kous soley. Parfwa pandan ki mo ti pe okip bann lapo, enn vie madam lor letaz lao ti vinn pou gard mwa konpagni. Li ti koz dan etrwat Piedmonete e mo pa ti konpran enn do: "Kirela fiola, depi ndua ti vegneat (depi kot to sorti)? Kima ti si simat (ki nom twa).. Mo sanze. "Mo konpran mwa mo (to pa konpran)?" Kan lapo la ti sek, zenn madam la ti koup form bann kolinn pou bann koudriye ki ti komann zot.

Tigit par tigit mo ti aprann met paddlinn friselinn, pasfann la otour ek lerla doubler la. Pou mo bann konpetans mo ti koumans pran pagetta semenn-la ek an bref mo ti met an-ord avek bann mark pou retreat. Mo ti santi mwa pli gran. Dan laboratwar ti ena sa radio la: Mo ti santi bann sante avek plezir. Lerla bann frizider pa ti bien fane me zenn madam la ti ena enn glason ki ti ranpli ar blok glason ki enn misie ki ti pas ar enn saret dan lari lavil. Pou mwa, bwar alor dilo ti nouvo. Enn four ekonomik ki ti ena dibwa ti resof lakaz-la. Li pa ti ena telefonn me kan li ti bizin telefonn kliyan li ti avoy mwa depi so matant, proprieter enn konpagni konstruksion ar plizier travayer. Parmi sa bann la, par azar, mo ti trouve pou premie fwa... me sa li enn lot zistwar ki, si mo ena letan ek dezir, mo pou dir zot pli tar.

Dan lakaz mo ti bien manze, dan lasware li ti sorti pou al vizit sant lavil avek bann twa an ros ek bann laboutik avek bann zoli lafnet. Samdi mo ti al avek mo mama

dan bazar, ki okip enn bon parti sant, kan mo ti sorti travay ver midi. Nou finn aste latwal la pou fer mwa vinn enn palto. Li ti gagn enn kare. Mo finn inogir li par mo finn modifie mwa ar lamas minwi dan Nwel. An bref, enn lavi ere.

Li ti vinn karnaval. Nou finn partisipe avek enn fami ki pre ar Viglionn dan Teat Galet. Ti enn rev pou trouv bann ladans maske ant bann zwe lalimier fosforesan.

Samdi prochain kan mo finn levé ti ena enn kitsoz ki pa bon. Mo ti plore parski mama la pa ti donn mwa Magnezi San Pelegrino. Enn parmi so bann kouzin depi Martigne ti arive. Dezene ar nou. Dan lapremidi mo ti santi mwa drol, li ti paret ki mo boner ti pe fini. Papa ti akonpagn sa kouzin-la dan trin, lerla nou ti dine.

Sa swar la nou pa finn sorti dan lamars. Papa ti dir mama, "Mo pou rod bann kamarad dan bar." Ver 10 pm li ti retourn lakaz Gemandendo e li ti pe emant ar so figir pal, ti petrifie par enn gro epe ar lestoma. "Terez, prepar enn kamomil". Pandan ki papa ti pe verse lor lili, mo ti al fer enn gran zefor avek enn matant pou telefont enn dokter 50 met pli lwin. Li ti vini deswit, me antretan mo papa ti aret viv. Nou ti aprann plitar ki aorta ti'nn kase. Selman, pa ti pou ena nanye pou fer, papa ti travers laport lesiel ek ti anvole pou al dan lesiel. Ti 17 Fevriye 1951. Pandan toutlong lanwit mo ti res avek lizie mo papa san defans. Mo latet ti pe tourne, enn melanz migren ek vertiz ki ti nepli pran dan sa lasam la kot tou bann obze ti vinn laenn parski temwin enn lamor inzis. Zame mo ti aret pans mo papa ek sor kriel ki ti finn atann mwa dan Domodossola, larm nepli ti kapav sorti dan mo lizie parski zot ti finn sek pou dine. Ki Bondie mo ti mazine dan mo depar dan lalimier eklatant lor Detres Messin, kot li ti kasiet? Kifer li ti finn abandonn nou? Kifer li ti finn delir mwa sa kantite la? Kifer aster ki mo ti finn trouv mo papa ti pran li pou toultan? Ki lefe sa trazedila ena? Aster ki Bondie isi dan Domodosola ti paret diferan, lwen, elizib, li ti paret fer ar nwar, elizib ek enpasiab, amer, enn Bondie ki mo nepli ti kone si mo ti pou fer li konfians oubien inyor li pou leres mo bann zour. Pou bann lanwit ek lanwit mo ti res trankil par mo ti leve ar lizie tann dan nwar preske espere

ki ar larive lazourne tou ti pou retourne kouma avan. Dan sa bann zour angwas-la, avek mo fami ki ti lor bor enn presipis, ti konpran ki paradi pa ti enn plas pou bann tifi.

Enn sa bann lanwit la, dan bann premie ler gramaten mo ti defonse e apre enn somey tourmant mo anfans dan enn rev dou: Mo ti trouv mwa lor lak, lerla mo papa ti paret ar mwa ar mo lizie e figir plonze dan enn lalimier seles. Aster so figir ti nepli soufer e li ti finn retourn zoli. Dou-dime li ti fer enn sourir ar mwa, li ti trap mo lame, ti anbras mwa e ti koumans koz ar mwa. "Mo zanfan - li ti dir - seki mo anvi dir twa aster se mo lamour, tou sa bon la mo anvi twa. Bann sirkonstans finn fer sir ki nou pa konn nou kamarad. Mo regrete telman ki mo pa finn trouv twa grandi.....".

Parfwa mo pans sa rev la ek mo dernie vwayaz, mo pans kan Lesegner pou apel mwa, mo kontan mazine ki kan mo travers laport lesiel, mo papa pe atann mwa, abiye kouma sa swar la sa finn amenn mwa pou sinema la: avek li Nou ena boukou kiksoz pou dir nou, nou bizin pran sa diskour-la interonpe dan sa lanwit fre an Fevriye la pou toultan. Ti pou meyer fason, mo panse, pou koumans mo dernie vwayaz.

Mama la ti res dan dezespwar avek kat zanfan ek san pansion parski papa ti enn sinp kobol. Tou freser ek tou douler lemonn ti finn tom lor nou fami pov emigran.

Lwin ar nou later, lwin ar lavi, nou ti bann lagrin disab ki ti trenne par divan dezer.

Mo mama ti finn perdi limem ek tou so nam. Li ti finn vinn enn koki vid. So lekor ti kontrakte kouma enn bout dibwa, li pa ti aret koule e so regar perdi, dan enn figir teres e san lexpresion, ti res fixe pandan minit antie ver enn pwin elwagne, ver tom Papa. Li ti finn vinn kouma enn fantom anvayir par linposibilite bliye. Mo ti persevwar moman kot li ti pou tom dan enn dezespwar san sime sorti. Mo ti sey sakouy li, mo ti koz ar li pou sey ankouraz li. Enkrwayabman bann rol ti finn

totalman ranverse: se tifi ki ti konsol mama la, ti pe rakont so bann zistwar pou prepar li pou viv san so mari e ed li bliye. Mwa, gran tifi, pa ti ankor ena 15 an.

Aprè dine mo ti retourne pou travay ar fourir pou lev ankor detrwa lira. Se mwa ki ti sey gard laflam ki ti ena vivan. Me alafin mo mama, mo pa kone kouma, kikfwa ar lafors dezespwar, ant enn kriye ek lot la li ti sarz lemonn antie lor so zepol e dousman-dousman li ti retourn dan koud par kwi detrwa zip ek rob abiye.

Sapit desimo - La Bela Tos

An Me mem lane mo ti frer ti tom malad ar larouy e li ti pran li osi, li pa ti gagn li kan li ti zanfan. Pandan ki mo ti lor lili mo ti tann mo mama ouver laport. Kikenn ti finn zwe laklos. Lerla mo ti tann lavwa Zizi ek Micher. Mo ti trakase: avan ki zame zot ti amenn mwa kot Domodossola pou get bann paran e aster zot ti finn fer zotmem vivan. Zot ti res apepre enn semenn, lerla zot ti kit inpe dezapwente parski zot ti espere ki mo ti retourn avek zot dan Sisil. An Novam, enn let Bordeda ki ti sorti dan Nero ti arive. Mama la ti alarme, li ti ouver so lame. Mo ti trouv li kriye: Zizi ti anons lamor granper Tiri. Zot ti finn trouv li mor dan lakanpagn Bordonaro le 8 Novam. Li ti ena 87 an. Lane apre ti ena enn lot pli gran regre ankor, kan par azar bann lanket finn amenn lakoz lamor akoz etofe avek enn mouswar dan lagorz, ki finn truve pandan exitasyon. Sa krim-la ti'nn fer par enn madam ansam avek so frer, bann vwazin dan lakanpagn, pou kokin pansion 11,000 lire. Plitar zot ti fer 24 an li ek li ti ena 12 an pou gagn konpetision.

Mo ti pe kontign tris. Avek tigit kas to pa ti kapav pran divan dan 5 dimounn. Mis Tilde ti konsey mwa enn fos ranvwa pou kapav anrezistre pou biro plasman. Souvan

mo ti al verifie si ti ena okenn travay, me lespwar ti bien tigit. An Avril '53 mo ti kone ki zot ti pran lor detrwa tifi dan enn lizinn. Zot pa ti bizin, zot papa ti deza ena enn lokipasion. Lerla mo ti al dan biro pou proteste: mo ti bizin travay plis ki lezot. An Me mo ti finalman rant dan enn lizinn kot bann band elastik, lakord pou soulie, kaset, tibiler pou bann difil elektrik ti prodir. Enn travay dir avek bann shift sak semenn 6-13 ek 13-21. Dan bann interval mo finn osi al dan fourir pou fer letour saler la ek donn soulazman mama la.

Out ti vini. Pou bann fet, Koret Grezia ti bizin al get sa mama aze la. Mo ti desid pou sorti avek so tifi Caterina osi. Nou ti kit par trin pou al Milan ek apre pou Rom, kot nou ti arive aswar. Ti ena pou atann de-trwa lerd-tan pou ki trin-la vinn avek Sisiman.

Dan stasion nou ti trouv bann mous, e parmi zot ti ena enn akter nano Novara, Salvatore Furnari, ek enn solda ki mo pa rapel. Pandan ki Madam Grazia ti pe repoz lor enn ban Caterin ek mo ti invite pou fer enn ti letour. Zot finn amenn nou lor laplenn Essedra pou manz dekalèli. Li ti paret koumans reviv.

Kan trin la ti deza bonde, Madam Grazia ti galoupe pou li kontinie ar de sak. Tren la pa ti finn aret net ek li ti tom lor bann ray. Mwa, dan Latant ek tou lafoul, mo ti pe kriy ar papa eternal amezir ki nou ti pe tir li ranpli ar kraz ki nou ti ena me par enn mirak. Li ti refiz amenn li lopital. Apre enn ertan trin la ti ale. Avan Mezzozorno nou ti ariv dan stasion Viglier Tirme kot nou ti pran bis ki ti amenn Novara Sisily, bann invite Zizi ek Miserillo.

Zot ti akeyir nou kouma bann invite loner. Lanuit zot tou dan l'État, Catherine ek moi nou pa finn ferme lizié. Madam Grazia ti ranpli ar douler. Mem swar ti ena enn sirpriz: detrwa zenn zom ti fer nou enn serenad ar lagitar ek vyolon, me tonton Miserillo, agase, ti fer zot sove.

Mama Caterna ti pas preske tou letan lor lili. Li ti sorti zis de fwa dan dis zour pou al vizit sa mama aze la. Dan lapremidi mo ti al rod bann kamarad lekol ek bann kamarad laboratwar. Enn zour mo ti trouv osi enn kamarad lekol ki ti vinn anbras mwa. Li ti gard enn bisiklet par lame e li ti dimann li amenn mwa fer enn letour. Lerla zame ti trouv enn tifi lor bisiklet dan Novara. Kouma li ti konn Zizi ti repros mwa: "To finn vinn enn ibou, zame mo ti pou mazinn bann zafer koumsa".

Kan li ti pe retourn Domodosola, Madam Grazia ti pe lite pou rekipere. Apre sa lotonn-la, bann douler artroz ti pran labar. Li ti pran zis kouraz kan li ti al avek so fami dan sertin fet, kot mo ti gagn linvasion osi.

Mo ti rebran travay dan lizinn ek fourir, me mo ti bizin bann nouvo lexperyans. Enn zour par vizit parwas San Gervasio ek Protasio, Don Guisepep ti vinn ver mwa pou poz mwa detrwa kestion. Mo ti konfie li tou mo bann penalite. Li ti ankouraz mwa ek li ti dir mwa: "Dimans lapremidi vinn lor loto. Laba to pou trouv prezidan Lalmayn Aksion Katolik, ki pou prezant bann tifi la ek donn twa boukou bon konsey ". Deswit mo ti trouv mwa alez: avek enn ti timidite mo ti koumans fer kamarad. Mo ti per pa konn koze me avek led Bondie mo sirmont bann premie difikilte. Mo ti lir lagazet sa lasosiasion ki ti pe admir Armida Baraelli-la avek plezir. Kan tour lizinn ti permet li mo ti al la mass gramatin a 7, kot mo ti zwenn Don Benetti, ki ti konsider mo direkter spiritiel. Dimans mo ti ofer mwa pou res enn ertan lor ban bon lapres divan legliz. Plitar zot finn invit mwa pou rant dan Konsey ACLI. Avek tou sa bann langazman-la mo ti santi mwa inportan ek fer.

Bann konpagnon lizinn ti ziz mwa dan enn fason bigote, me mo pa ti santi mwa malkonfortab, okontrer mo ti priye pou zot e mo ti re-apel zot kan avan koumans tour zot ti koz ar vilgarite dan bann vestibwar.

Onziem sapit - Figir porselin

Enn Dimans lete, prezidan Aksion Katolik Alman ti organiz enn vwayaz ziska bann montagn. Ar ti kas ki mo ti finn reysi pey par sa vwayaz la. Nou finn ariv kot bis pou al Goglio, apre nou finn al dan teleferik kot Alpe Deverro ek apre nou finn al Cranpelolo. Mo ti kontanple bote bann montagn ki ti kouver ar fler: rodadendris, rann, orkid sovaz. Bann ble pou pliye. Bann kou avek twatir an ros ek bann lafnet an dibwa ki ti ena bann lafnet rouz ek roz. Mo ti demann Alman kot sime ti fini. « Kan nou fatigue nou pou arete pou dezene anbalaz ». Ver 1er apremidi nou finn arete pou bwar dilo kler ki desann depi enn ros ver vale. Apre ki nou ti'nn manze, ti priye ek sante, nou ti mars lor la pou retourne. Mo ti tranble ar lazwa: zame mo ti pas enn zoli lazourne koumsa. Dan lakaz mo ti dir Mommine ek mo ti trouv enn so sourir.

Tanzantan mo ti gagn lapos depi NovaraSsicilier: li ti dimann li al rod li enn travay dan Domodosola pou zwenn nou. Mo ti bien konfize me kontan ki kikenn ti amoure ar mwa. Ti ena osi enn garson depi Domodosola, me mo pa ti kontan sa: dan gramatin li ti bwar enn chicchettoto grappa e li ti toultan ena lazam rouz.

Bann meditation gramatin ti indik sime kouvan, me anmemtan mo ti kontan zanfan ek lide pou form enn fami. Mo ti konfie momem ar volonte Bondie. De-trwa Dimans nou ti al dan bann oratwar bann pei vwazin. Vwayaz bis la ti deranz mwa, me kouraz ti depas enn ti soufrans.

Le 1 Me 1954, ACLI avek oratwar ti organiz enn vwayaz: pelerinaz ver sanktyer Madonna diopa dan gramatin ek enn berze onorab dan Bella dan lapremidi. Mo ti enn parmi bann premie pou abone ansam avek enn mo ek so kopen Pierino. 2 bis ranpli avek bann zenn ki reste. Parmi ti ena enn blon timid ki mo ti deza trouve enn kote. Se limem: travayer konpagni konstriksion kot mo ti al telefonn bann klian fourir. Pierino ti prezant mwa sa: li ti so kouzinn. Dan lazourne zame li ti abandonn mwa ar so regar. Retourn lakaz mo ti dir mama la. Sware apre ki mo ti trouv li anba balkon lasam ki trouv lor premie letaz. "Mama, mama, vinn gete: ena garson ki mo finn zwenn dan Biella". Ek li avek enn demi sourir: "To kapav trouv lakour fer twa". Landemin swar, sorti avek enn vwazin, mo ti trouv li divan mwa. Timidman li ti dimande si li ti kapav vinn ar nou. Mo inpe insertin mo finn aksepte. Nou ti kas sa koze glason la deplizanpli. Apre sa shift lapremidi dan lizinn la ti akonpagn mwa dan lakaz. Enn swar mo ti fer li monte pou prezant li ar so mama, ki ti bien akeyir li. Dan so letan lib, ti ena sa oratwar-la. Lerla bann garson ek bann tifi ti separe, zis alafin renion ki nou ti kapav zwenn. Nou finn osi partisip dan bann renion ACLI.

Mo mama, mem si li ti vinn depi Sisil, kot de garson ki ti kontan sakenn so kamarad pa ti kapav sorti tousel, ti donn nou konfians ek nou ti koumans enn vwayaz anpe. Guise ti dir mwa ki li ti konn mo papa: pou ramas inpe kas, res 4 zanfan ek zis papa ki ti travay, kouma enn garson li ti fer inpe komision pou bann finanser bann kazern detrwa pa depi so lakaz. Parfwa li ti amenn zot soulie pou repar mo papa. Mo ti ekoute ar plezir.

Li ti dir mwa enn lot zafer: kan le 16 Septam 1950 mo ti sorti Rom pou ariv Domodosola nou ti zwenn preske. Guis, kouma mo ankor apel li, ti finn vinn par bisiklet pou lane Sin. Enn vwayaz avanturye: li ti finn koumans depi Domodosol ansam ar enn pret depi vale ki ti pedale ar bot montagn vit-vit. Li ti preske inposib pou swiv li. Li ti zis arete kan li ti trouv enn zardin legim pou pran inpe salad. Lamwatie Zozef li ti kit li tousel. Strada fer enn marsan lor lari avek enn vie bisiklet ranpli ar poto pou vande. Zot ti fer enn konpagni ziska Rom.

Out ti vini. Lizinn la ti ferme pou vakans e li ti desid pou al rod mo ser roz ki ti dan kolinn lor Lak Mergozzo pou enn konvalesans. Mo ti dimann bann relizie ki ti zer lakaz la pou aret mwa pou detrwa zour. Mo ti fek mansionn sa lide la ar Guis. Dan lakaz la ti ena lezot tifi ki ti an vakans. Parmi sa bann dimounn-la, neve ki zot ti ena anbetman. Gramaten le 15 gramatin, festin Asonpsion, pou fer pratik li ti apel nou dan so lasam apre Lames. Li ti ranpli figir diferan lakrem, maskara ek rouz-a-lever: nou ti paret bann stati sir. Pou dezene, matant relizie ti rapel tipti tifi la: li pa ti enn azar ki li ti bronz nou koumsa.

Dan lapremidi pe get lak par lafnet mo ti trouv Giuse. Mo pa ti anvi montre mwa ar sa figir porselin la. Kan mo ti trouv mwa dan laport preske, sa pa ti rekonet mwa. Mo ti demann exkiz pou explike ki li ti enn lexperyans ek bann lezot tifi ti finn osi transforme. Dan lapremidi nou ti amenn dan zardin lakaz. Ver tanto li ti dir mwa bonzour: “Ala biento, dan Domodosola, me avek enn figir prop ek fre kouma avan”.

Sapit de -lafle

Apré sa de semenn vakans la ti rebran travay lizinn la depi 13 ziska 9er diswar. get li. 9 pm sirenn la ti zwe ek mo leker ti koumans bate for-for. Dosye la ti stanpe, kot sorti laport dan semi -nwar enn bisiklet. Se limem: li ti vinn zwenn mwa, timidman li ti get mwa dan mo figir e li ti dir: "Alor mo kontan twa". Li ti fer mwa asiz lor baton bisiklet ek li ti akonpagn mwa lakaz. Nou ti esanz enn sinp bonzour bon lanwit. Sa ti repete preske toulezour. Dimans apremidi ti ena enn ti mars bisiklet dan bann pei vwazin. Enn zour li ti amenn mwa kot li pou prezant mwa papa ek mama, de ser ek enn frer. Tigit par tigit li ti osi prezant mwa ar bann tonton ek bann kouzin kouma enn kamarad.

Mo momi kan li ti trouv nou depi balkon ti fer nou mont dan lakaz. Pandan ki li ti pe desine pou sa garson-la, mo ti bien indeside. Le 8 Desam, zour Konsepsion Imakile, mo nom nom, laklos ti sone. Limem ti fleri, ki ti donn mwa enn bouke karnasion rouz. "Mama, Giziz finn avoy mwa bann swe!". Ki enn deseption kan li ti ouver sa not-la: li pa ti li, me enn garson 14 an ti zwenn par azar. Li finn ekrir "Mo kontan twa" avek sinyatir. Kikfwa li ti kwar mo so kamarad.

Lavey Nwel ti prezant limem enn gran vaz kolore ranpli ar sokola ek enn kart salitasion. Mo ti remersie li ek mo ti mars ansam ar lames minwi. Kan li ti retourn lakaz li ti dir mwa: "Demin mo bizin al avek mo fami pou dezene avek bann fami.

Nou retrouv nou dan Per Noel". Le 26 gramatin monn dir mo mama "Mo nepli sorti avek sa garson la, mo retourn le vas, mo pa anvi angaz zot mem". Ek li avek enn regar sever: "To fou, to ti kapav fer li si mo pa ti deza manz sokola".

Dan bann zour ki ti swiv, Guise ti vinn kouma dabitid pou amenn mwa pou travay. Dan bout sime lor lipie ou lor baton bisiklet mo preske pa ti adres mo la. Premie lane 1955 mo ti al Lames. Li ti la osi ek alafin li ti akonpagn mwa lakaz. Kot laport li ti dir mwa, "To kapav kone ki to ena dan to lespri pou les mwa soufer koumsa?", E li ti galoupe ale. Sa gout-la ti deborde la ek ti fer li enn sourir. Li ti donn mwa enn basen ek li ti dir: "Azordi apremidi mo al lor bann Vesper lor Monte Calvario. Enn fim pou fer depistaj apre bann Vesper dan klib ACLI". Mo ti aksepte ek mo ti dir bonzour. Mo ti raport li lakaz ek mo mama ti dir kontan: "Enn bon garson koumsa pa ti pou trouv li ankor".

2er apremidi nou ti kit pou al Kalver lor sime mil avek bann lasam lor bann Via Crice. Enn fwa dan sanktyer nou ti sant bann Vesper e apre bann benediktion nou ti al dan klib. Mo pa rapel tit fim la, me li ti byin anouyan, alor mo ti propoz pu retourn dan lavil dan Katena Cinema, kot nu ti kapav profit enn meyer fim, ki ti ena drwa "Volette".

An Avril, lor Vale Vizezo avek trin ek Santvalli, nou finn al avek so bann paran pou fet bann flote dan Lokarno. Nou ti zwenn paren Giuse, ki ti prezant mwa kouma "kopen". Li ti met so lame dan so pos e li ti pran 10 frans Swis dan so portfey, li ti donn zot Guus e li ti dir "bon, kan to marye?". Nou ti get nou kamarad dan figir, zame nou ti koz lor la.

Dan bann zour ki ti swiv nou ti koumans kiltiv lide maryaz-la. Nou finn osi koz lor la dan lakaz. Mama ti bien kontan me anmemtan ti ena tigit posibilite finansie. Tigit tigit nou finn aste detrwa dra ek lin. Nou pa ti ena okenn bezwin partikilie. Nou ti al rod enn ti apartman ek modes. Nou finn trouv li dan ansien distrik Motta ek nou finn fixe zour maryaz: Lindi 19 Septam. Mo ti al ar mo mama dan laboutik latwal

Panazasa pou paret dantel pou rob maryaz e ti amenn li pou madam Tilde Pelicciaie, ki ti toultan promet mwa pou anbalaz li ar lafeksion.

Dan lavil pou bann piblikasion maryaz li ti bizin sign mo mama parski mo ti ankor miner. Bann paran Guise ti bien kontan osi. Dan parwas Monsenier Pellada ti dir nou bann zoli parol lankourazman: "Toultan gard modes avek telman lafwa pou fer fas bann lazwa ek bann douler ki lavi rezerve. Mo pou fer zot trouv pase rouz lor nef la".

Ti ena pou prepar lalis bann fami ek bann kamarad ar kisannla pou donn sa bann faver-la kouma enn koutim. Bien tigit invite. Mama Guis ti dir "de par fami". Tira Tira nou finn ariv 35 dimounn. Bann temwin finn swazir: Tonton Karmelo Di ek pou mwa Pierre, arsitek nou renion. Enn semenn avan maryaz, oratwar zom avek Don Guusappe ti diriz nou enn fet. Met Furiga ti penn enn zimaz bann bonzour lor tablo ek ti kre enn parsman avek lalis bann kamarad. Ti ena osi enn latab ki ti kouver ar patisri ek labwason. Dan oratwar zame ti ena enn fet koumsa. Kolezye bann Sen Gervasio ek Protasio ti dan faz renovasion e trotwar ti ranpli ar debri ek ros, me sertin fam ki ti dispoze ti fer tou zot posib pou netway li an loner Zozef ek Konsteta.

Le 16 Septam, Zizi ek Miserillo ti arive, zot ti bouze parski Konstetinn ti pre pou marye e li ti bizin akonpagn li dan lotel par pran plas papa ki ti ale.

Antretan, sertin kado ti arive: enn masinn kafe, enn moulin kafe, linet rozolio, servis plat ek kouvertir depi bann fami ek bann kamarad ki ti gagn faver maryaz, enn batri lakwizinn depi Peirino ek tonton. Aksion Katolik fam ti donn nou enn foto kouma enn nene ar Lafami Sin, asistan Donnetti enn zoli vaz fler ver ar dekorasion larzan.

Lanwit lavey ti bien long. Mo ti pe pans Mommy ki ti res avek trwa zanfan ankor zenn ek avek tigit resours. "To ena tigit lafwa, lekol oratwar pa finn ansegn twa ki dan lavi toultan ena providans?", mo ti dir ar momem. Lindi 19em mo finn leve set-

er. Madam Tilde ti arive ar rob dantel la. Li ti abiy mwa e li ti plas mwa vwal ki mo ti aste dan Milan. A 9 taxi ti arive pou amenn mwa legliz. Mo ti konfize, mo ti trouv enn lamer dimoun ki ti obzerv mwa. Giuse ti deza lor lotel ki ti pe atann mwa ar mazloni fler oranz, akonpagne par so ser Rosa parski mama Olimpia ti pou tro exsite pou premie garson ki ti marye. Mo ti zwenn li akonpagne par so tonton Miserillo lor pase rouz.

Lamas ti koumanse. Pellande ki ti pe fer, ti osi bien eksite. Mo rapel enn omily ki pa ti gagn laviktwar, benedikcion bann bag, promes lwayote toutlong lavi e, alafin seremoni, bann sinyatir. Kot sorti mama Peirino, ki osi ti vinn mo matant sa moman la, ti met badz bann fam Katolik lor mo lestoma.

Sapit treziem - Nouvo lavi

Apré selebrasion dan legliz, li ti swiv rafresisman dan bar Granda dan atraver Kastinezzo. Ant enn bo ek lot la ar bann invite nou finn pran aperitif la ar detrwa pizza ek patisri. Bonzour ek enn bo spesial pou dan lalwa Olipi ek Armando ki ti finn al avek Momi pou pran valiz, lerla galoupe al stasion pou pran trin 12 ek enn kar pou sa linn dimiel la.

Mama ti plore dan Dirotto. Nou finn rant dan konpartiman. Bann staf ti anons depar avek sifle pandan ki Guis ek mwa ti amenn nou par lafnet pou dernie orevwar. Lavantir nou lavi finn koumanse.

Ariv dan Florans nou ti mars ver lotel ki Madam Tilde ti indike. Dan lantre deliks nou ti akeyir par enn lamizik, lerla mazordome ti akonpagn nou dan lasam lor trwaziem letaz. Pou nou tou ti nouvo, mem dormi dan enn doub lili.

Premie zour nou ti vizit lavil, deziem la nou ti al lor kare Michelanelo kot ti kapav admir tou Florence. Nou finn tir inpe foto: Kamera Gius avek enn roulo kapav tir wit foto nwar ek blan.

Trwaziem zour depar pou Rom. Lotel la ti pli modes parski larzan ki ti met de kote ti bizin ase. Nou ti aret enn-de zour pou vizit kat bazilik ki Guis ti trouve dan lafontenn Sen ek Trevi. Nou finn osi retourn dan dell Fontana, seki dan lanwit seleb '53 kan Madam Graziia ti tom dan trin.

Letan finn arive pou al Sisil. Apre enn long vwayaz, trin la ti ariv dan Kalab e finalman depi Vila San Giovanni nou ti trouv Sisili. Guilippe ti bien kontan sa bann moman-la: trin ki ti sarze lor Ferry-Boat, Madonana ki ti lao dan lantre lepor Messina.

Kot stasion laba ti pou atann tonton Carmmelo frer mama ar so madam Gaetana ek so bann tifi Rosetta ek Antonetta.

Zot ti akeyir nou kouma de prens. Nou ti aret de zour par vizit Messina: lorloz Duomo ki mo ti trouve kan mo ti zanfan, Madonna di Montto ek lezot bien zoli kare.

Ti ena enn sel defo dan sa lakaz la: dan ler dine, tonton ek kouzin abiye e olie asize lor latab ti dir: "Anou al fer enn ti letour lor lamer". Guis ek mwa ti demisione mo ti apiy mwa ar langor. Ver 11 pm li ti retourn lakaz ek so matant ti koumans kwi. Enn swar li ti met bann kalmason dan lasos ar koki, me seki inportan se lafeksion, pa bann labitid.

Trwaziem zour zot ti akonpagn nou dan trin ar detrwa larm. Kot stasion Vilev Latire ti ena Ton Miserillo ar sofer taxi pou ariv Novara. Zizi, Tantinn Marikia ek Tantinn Peppana ti pe atann nou dan pei. Vremem ti paret ki Pransipi Domodosola ti arive.

Lelandime nou ti al Badivecchia pou rod sa granmer paternel ek tonton, ser ek frer papa la. Dan kare avek tabazin granmer, boukou abitan sa hamlet la ti'nn rasanble ki ti konn mwa kan li ti zanfan ek ti rapel lezot dimounn for-for: "Konetik inn arive avek so mari!"

Bann anbrase, bann anbrase, bann figir rouz. Li ti paret mwa enn rev. Exakteman sink an ti finn pase depi ki mo ti kit pei.

De zour pli tar nou finn fer nou akonpagne par sofer taxi "Couzi Ipu" dan Taormina. Midi li ti amenn nou dan restoran, kot ti servi nou ar legan blan. Guis ek

mwa ti get nou kamarad dan figir pou dir: "Eski larzan la pou ase pou nou?". Vizit Taormina e lerla Kastelmola anba enn inondasion, ver lasware nou ti retourn kot Novara, fatigue me satisfè.

Lelandime ti deza ler pou retourn Domodossola. Bann langazman nouvo lavi ti pe atann nou.

Katorziem sapit - Nou bann premie ni

Malgre ki mo ti deza anbank lor vwayaz Domodosola dan bann lane 1950 ek '53, ti koumadir mo ti koumans premie fwa: mo ti al zwenn enn nouvo lavi pou de.

Enn fwa ki tablo trin lor Ferry-Boat nou finn mont lor teras pou get Madonnia del Porto ek Sisiman dousman-dousman sove.

Ar enn larm nou ti retourn dan kales, nou ti pe asize lor bann ban dibwa. Lerla pa ti ena okenn pen.

Enn fwa aswar nou ti koumans fer ar relizie la ar likou dan anpandan. Sak fwa nou ti leve pou get par lafnet. Dan bann stasion inportan, partikil-la ti anonse for-for dan lavil. Dan bann Naples lor trotwar ti ena "goglioni" ki ti vann pizza. Avek boukougran zot ti gagn kas premie ar bann vwayazer, lerla trin la ti sorti ek zot ti res kas ek pizza ar zot.

Tigit tigit nou ti apros Milan. Lor trin pou al Domodossola mo ti santi lemosion la ti konn li premie fwa 5 an avan: Lak Magsore, Montagn Ossola, twa an ros. Sa fwa-la ansam avek mo mari Guis. Ver midi nou ti ariv kot li ti pe ale.

Ti ena Mammina ek papa Giuse Armando ti pe atann nou. Ti enn fet: si zot ti kapav fer bann laklos zwe.

Enn ti dezene rapid depi Mama Olimpia ek lerla dan nou nouvo nik dan distrik Motta pou repoze. Lelandime mo ti rebran mo travay dan lizinn ek Guuseppe ti retourn lor sit konstruksion.

Panse la ti al pou Mommy pou mo non-soutenir, me mo direkter spiritiel Don Benetti ti ankouraz mwa pou priye, pou fer sir ki boukou dimoun kontan zot. Parfwa Guis ek mwa ti al dezene kot li, ek li ti bien kontan. Antretan, enn mo bann ser ti'nn gagn enn travay kan li ti kontribie avek enn nouvo soutien pou lafami.

Enn tipe apre nou ti anons Mammina, ar mama Olipi ek papa Armando ki ti pou vinn granparan an Ziliet.

Mo ti koumans santi bann dezord ansent me devwar travay ti kriye. Lerla bann travayer pa ti proteze kouma aster. Guus ti kapav trouv enn meyer travay ki sit konstriksion deor: enn lizinn bann zafer dibwa kouma bann kolinn pou bann barik, bann zouti pou devwal skein lalenn ek osi bann "panel" (latet dibwa). Dan sinkiem mwa nou ti koumans fer letour bann laboutik pou rod fotey roulant pou nouvo ne. Larzer ti pe ogmante ki sa chapeau lantre la ek nou ti bizin desid pou sanz lakaz la.

Lerla pa ti ena okenn lazans, nu ti al dimann isi laba. Providans ti fer nu truv enn apartman lor dezyem letaz enn lakaz dan atraver Scapaccino, zis pre kot laboratwar fourir.

Dan enn tigit letan nou ti organiz sa demars-la. Nou ti nepli dan sant lavil, me pa tro lwin, pli pre ar mo travay.

Lokasion mansiel ti 8,000 lir, zis pou nou lapey mizerab, me apartman la ti akeyan ek briyan. Dan lakour nou ti kapav osi ena enn-de met kare later kot pou kiltiv bann lerb ek fler aromatik, mo pasion.

Finn resevwar bann lakle nou finn netway bann lasam ek finn abiye dan selebrasion bann lafnet avek zoli latant avek Mantua ek rido dantel dan lakwizinn. Apre sa demenazman-la, lavi ti kontinie normalman. Mo vant ti vinn deplizanpli evidan. Enn zour enn koleg ti dimann mwa kan mo ti pou lakaz pou maternite ek ti konsey mwa al get zinekolog. Alor, mo ti pran sa randevou-la an prive. Dokter la ti preske repros mwa ki mo ti pe atann tro lontan: "To pa kapav travay apre siziem mwa e to deza lor setiem lavansman: to ti riske". Lelandime mo ti livre dokiman la dan biro ek anplwaye la ti osi dir mo naif.

Antretan, mo ti pe prepar trin par travay gofini, semiz, soulie ek kouvertir ki mo ti gagne dan bann vie fey ki ti donn mwa Mommy.

Nou ti osi al aste fotey roulant, ki mo ti finn prepare avek bann dra ki ti brode par mwa avek bann kouler net, pa kone si li ti enn zom ouswa enn femel. Finalman le 2 Ziliet aswar, dilo finn kase ek avek valiz pare nou finn pran sime dan lopital. Zenekolog ki ti finn vizit mwa ti dir Guise ki li kapav al lakaz. Travay la ti fek koumanse ek li ti pran apepre 20 er. Lelandime li ti retourn dan mama pandan ki mo ti ankor pe atann dan lasal livrezon.

A enn sertenn moman enn garson ti ne e ners la ti al kominik li ar papa tibaba la, ki ti preske santi li move pou sa lemosion la. Apre enn-er-tan li ti kapav anbras nou premie zanfan, apel Armando kouma so granper. Apre de-trwa lerd-tan, bann tonton, bann tonton ek bann kouzin ti gagn enn linformasion osi. Li ti paret premie zanfan depi partou dan lemond.

Sapit kinz - Nou remersie Bondie...

Bann ners departman maternite apre de-trwa lertan depi nesans ti amenn mwa lor lili sa kreatir laviann ek lezo la. Zot ti atak li ar mwa. Apar poupet pista ki ti finn anbalaz Zizì kan li ti zanfan.

Sezour lopital ti ena sa lepok-la. Avan retourn lakaz nou ti al legliz lopital pou "pirifikasion", enn benediksjon pret.

Dan ward tou ti pare pou al lakaz, me li ti pe koumans tourn mo latet. Famsaz ti sey lafiè: 39. Mo poupet ek mwa ti bizin aret ankor de zour. Finalman Zedi 12 ti preske geri nou ti al lakaz. Dimans 15 Armando ti amenn zot dan nouvo fotey roulant dan font batem avek papa Guuseppe, kamarad Mariuccia Madrina ek paren kamarad Basilio sa ortotwar la. Mo pa ti ena lazwa pou asiste sa levennman-la parski bann dimounn aze ti konseye pou resstision pou res lakaz. Mo ti satisfè ar prepar enn ti rafresisman.

Lavi pou trwa ti diferan me mo ti gagn li ase bien. Mo ti ena boukou dile, zanfan la ti grandi ek ti amenn li sak semenn dan sant lanfans pou kontrole.

Malerezman, travay lizinn ti repran alafin sa de mwa-la. Lerla pa ti ena okenn lekòl maternel. Bann granmer ti finn akseptè pou okip li enn semenn sakenn.

Kan mo ti fer tour sis Guis, avan li ti al travay li ti pans li e ti amenn li dan so destinasyon. Dan inkonsyan sa zanfan la inn soufer ek mo finn plòre avek li.

Malerezman mo pa ti kapav kit travay la. Dousman-dousman, avek lafwa, nou ti kontinie sa vwayaz trwa-fason-la: bann premie manze, bann premie pa ti bann kitsoz extraordinè. Premie zour Giuse azil finn finalman trouv enn travay pli profitab. Pandan enn-de banane li ti fer janiter dan lekòl primer, donk li ti apele Minisipalite pou okip enn plas konsiliya.

Kumsa enn apersi ti kree pu kit travay dan lizinn ek dedye mwa ar zanfán ki pe atann pu donn li enn ti frer. Le 17 Out 1962 nou ti gagn enn gran akour a nesans nou deziem zanfán. Lisiano ti kler ar lapo ar seve blon, lekontrer Armando. Enn kont. Dimans 26 ti batize ar Papa Giuse, madam Kouzinn Mariuccia ek paren Antonio frer Giuseo. Osi sa fwa-la mo ti bizin res lakaz. Apre peryod maternite mo finn kit travay la pou dedye mwa ar sa de zoli zanfán la.

Le 1 Oktob 1962 avek tablier ble ek dosye lor zepol ti konmans premye elemanter. Nou ti konfie li de-trwa larm pou profeser Leopard.

Dan mem peryod, maire Domodosola finn konvok Guizm pu propoz enn akomodasyon lor dezyem letaz batiman lavil, ki finn res lib kan mesaze minisipal finn pran so retreat. Dan de-trwa zour nou ti organiz sa demars-la. Dan sant nou ti ena tou bann konfor. Dan lasware, sa gran laport-la ti ferme, nou ti bann regn lavil. Nou ti kapav asiste bann levennman ki ti ena dan balkon biro maire. Depi nou lafnet nou ti trouv enn parti marse depi tradision santener.

Antretan Lisiano ti fer so premie pa: li ti finn vinn maskot bann anplwaye minisipalite.

Pou ronze Guiuia Mo ti anvi invant enn travay. Mo ti koumans abiy lafnet, lili ek kousen pou bann kamarad. Lavwa la li eparpiye e alor mo finn vinn "fam bann rido". Guisep dan so letan lib ti aprann prepar lasanble sa bann dese la ek remerisie Bondie nou ti kapav profit enn lavi pli konfortab.

Le 1 Oktob 1968 Lisiano osi ti konmans lekol avek profeser Serri.

Letan ti pas bien for. Dan lete nou ti al vakans otour Litali avek latant kanpe. Parfwa pou Sisil dan mo lavil natal.

An Ziliet 1973 nou ti pe kanpe dan Val d'Aosta ek nou ti koumans gagn bann premie sintom groses. 16 Fevriye 16 '74 so ti ser Daniela ti arive pou Armando preske dizwit-an ek Lisiano douz-an. Ti peryod karnaval ek bann dimounn ki ti

obzerv lark roz lor laport lavil ti panse ki li ti enn blag. Pret parwas la ti konsey nou pou selebre batem la sware Pak, Madrina Kamarad Gianna ek Pere tonton la ti akerir Benito.

Kit bann siperstision, sa fwa-la mo finn osi partisip dan sa levennman-la dan lanwit le 13 Avril. Lelandime dan ortotwar ti san invite pou rafresiman.

Daniela finn osi grandi ek nou asterla bann dimounn aze. Nou trwa zanfan finn donn nou 7 ti-zanfan, Stefino, Virzini, Greta, Lorenzo, Rebeka, Leziia ek Matteo.

Zistwar-la pe fini. Le 19 Septam 2015 Giziz ek mwa nou ti selebre 60 an ansam.

Nou remersie Bondie, Madona ek tou bann ki kontan nou.

Mazisien Mazisien, ki finn ne dan Novara di Sisil le 18 Avril 1936.

Index

1. Lakaz paternel la
2. Dan lemond
3. Bann zwe lor disab
4. Delwil, bann latwal ek bann move lizie
5. Bann ibou
6. Vossia pardonn mwa (lalimier bann zetwal)
7. Emilia
8. Vol bann hirond
9. Laport lesiel
10. La Bela Tos
11. Figir porselin
12. Violet
13. Nouvo lavi
14. Nou bann premie ni
15. Nou remersie Bondie...

